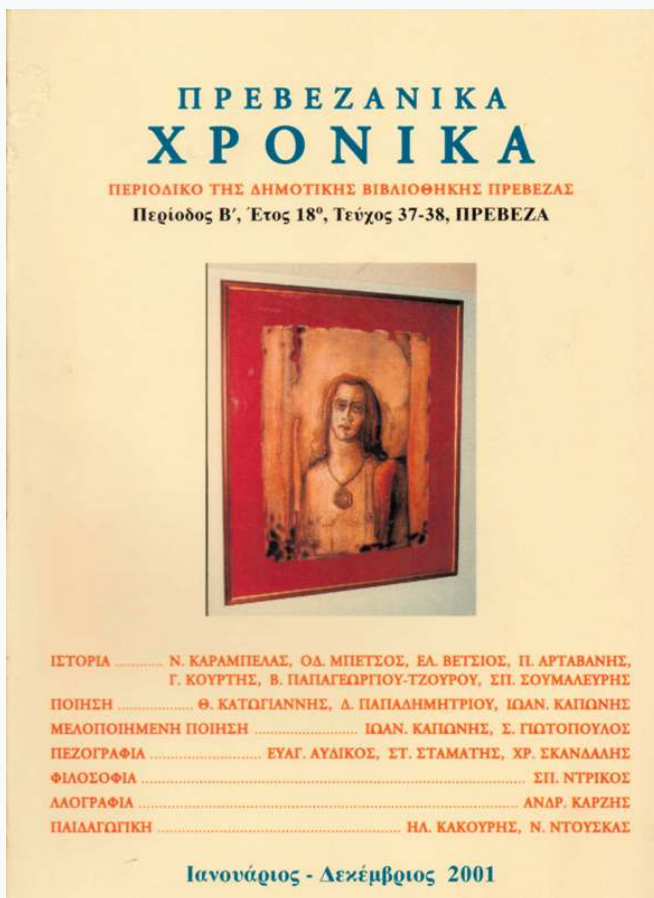

Πρεβεζάνικα Χρονικά

Αρ. 37-38 (2001)

ΠΡΕΒΕΖΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ, 37-38 (2001)

Το "Χειμωνιάτικο ρόδο" του Oscar Wilde: Ένα, δραματικής υφής, μυθολόγημα, υμνητικό του δημιουργικού πόνου (Παιδαγωγική ανάγνωση του μύθου)

Ηλίας Κακούρης

doi: [10.12681/prch.29225](https://doi.org/10.12681/prch.29225)

Copyright © 2022, Ηλίας Κακούρης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Αναφορά 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Κακούρης Η. (2022). Το "Χειμωνιάτικο ρόδο" του Oscar Wilde: Ένα, δραματικής υφής, μυθολόγημα, υμνητικό του δημιουργικού πόνου (Παιδαγωγική ανάγνωση του μύθου). *Πρεβεζάνικα Χρονικά*, (37-38), 195–236.
<https://doi.org/10.12681/prch.29225>

Τό “Χειμωνιάτικο ρόδο” του Oscar Wilde:
“Ένα, δραματικῆς ὑφῆς, μυθολόγημα,
ὑμνητικό του δημιουργικοῦ πόνου
(Παιδαγωγική ἀνάγνωση του μύθου)

του **Ἡλία Κακούρη**
Θεολόγου - Πτυχιούχου Φιλολογίας & του Διδασκαλείου Μέσης Ἐκπ/σης,
Ἐπιτίμου Προϊσταμένου Δ/σης Β/θμιας Ἐκπ/σης

Α’ Τό κείμενο του μύθου ¹

Ἄς μῦθος του Oscar Wilde ἔχει ὡς ἑξῆς:

« Κάποιος νέος ἀγαπάει μιά νέα. Ἐνας Ρήγας δίνει ἕνα χορό καί προσκαλεῖ τούς δύο ἀγαπημένους. Ἡ κόρη λέγει στό παλληκάρι, ὅτι μόνον τότε θά χορέψει μαζί του, ἂν τῆς φέρει ἕνα κόκκινο ρόδο. Εἶναι χειμῶνας καί κόκκινα ρόδα δέν ὑπάρχουν. Ὁ νέος ἄδικα γυρίζει στόν κῆπο του, ρόδα κόκκινα δέν βρῖσκει.

Κάποιο ἀηδόνι βλέπει τόν νέο καί συναισθάνεται τήν λύπη του. Καί καθῶς στέκει ἐπάνω στό δέντρο, συλλογίζεται τό μυστικό τῆς ἀγάπης. Ἐπειτα πετάει καί κάθεται ἐπάνω σέ μιά τριανταφυλλιά καί τῆς λέει «δός μου ἕνα κόκκινο τριαντάφυλλο καί θά σοῦ τραγουδήσω τό γλυκύτερό μου τραγούδι».

Ἡ τριανταφυλλιά ὁμως λέει στό ἀηδόνι· «τά ρόδα μου εἶναι λευκά ὅσον ὁ ἀφρός τῆς θάλασσας καί λευκότερα ἀπό τό χιόνι· πηγαινε ὁμως στήν ἀδελφή μου καί θά βρεῖς κόκκινα τριαντάφυλλα».

---

¹ Μεταφέρω τό μῦθο ἀπό τό βιβλίο του καθηγητῆ τῆς Φιλοσοφίας I. N. Θεοδορακόπουλου: “Ἡ φιλοσοφία τῆς Παιδείας”. Ὁ ἀείμνηστος καθηγητής παραθέτει τό μῦθο ἄτιτλο. Ἐχοντας τή βεβαιότητα ὅτι δέν ἀλλοιώνω τό διῆκον νόημά του, τόν ὀνοματοδοτῶ: “Τό χειμωνιάτικο ρόδο”.

Πρεβεζάνικα Χρονικά

Τό ἀηδόνι πέταξε στήν ἄλλη τριανταφυλλιά· «δός μου ἓνα κόκκινο τριαντάφυλλο, τῆς εἶπε, καί θα σοῦ τραγουδήσω τό γλυκύτερό μου τραγούδι». Ἡ τριανταφυλλιά ὁμως ἀρνήθηκε καί τοῦ εἶπε. «Τά ρόδα μου εἶναι κόκκινα ὡσάν τά πόδια τῶν περιστεριῶν καί πιό κόκκινα ἀπό τά κοράλια πού ἡ παλίρροια τῆς θάλασσας τά φέρνει δῶθε καί κεῖθε. Ἄλλά ὁ χειμῶνας μοῦ ἐπάγωσε τίς φλέβες καί τό ψῦχος ἐμάρανε τά μπουμπούκια μου καί ἡ θύελλα ἔσπασε τά κλαδιά μου. Καί γι' αὐτό, αὐτό τόν χρόνο δέν θά βγάλω ρόδα».

«Ἐνα κόκκινο τριαντάφυλλο, αὐτό μονάχα ζητῶ, εἶπε το ἀηδόνι, δέν ὑπάρχει κανένας τρόπος νά τό οἰκονομήσω;» «Ἐπάρχει ἓνας τρόπος, εἶπε ἡ τριανταφυλλιά, ἀλλά εἶναι τόσο φοβερός, πού δέν τολμῶ νά σοῦ τόν εἰπῶ». «Πές μου τον, εἶπε τό ἀηδόνι, δέν τόν φοβοῦμαι». «Ἄν θέλεις νά χεις ἓνα κόκκινο τριαντάφυλλο, εἶπε ἡ τριανταφυλλιά, τότε νά τό πλάσεις μέ τό κελάδισμά σου στό φῶς τοῦ φεγγαριοῦ καί νά τό χρωματίσεις μέ τό αἷμα τῆς καρδιάς σου, πρέπει νά μοῦ τραγουδήσεις τό τραγούδι σου τήν ὥρα πού ἓνα ἀγκάθι δικό μου θά μπαίνει στό στήθος σου. Ὅλη τή νύχτα πρέπει νά τραγουδήσεις καί τό ἀγκάθι πρέπει νά διαπεράσει τήν καρδιά σου. Καί τό αἷμα τῆς ζωῆς σου θά τρέξει μέσα στίς φλέβες μου καί θά γίνει δικό μου».

Τό ἴδιο βράδυ, μόλις ἐφάνηκε τό φεγγάρι στόν οὐρανό, τό ἀηδόνι ἐπῆγε καί κάθησε στήν τριανταφυλλιά καί ἔσπρωξε τό στήθος του πρὸς τό ἀγκάθι. Ὅλη τή νύχτα τραγουδοῦσε καί τό ἀγκάθι προχωροῦσε πάντα βαθύτερα στό στήθος του καί τό αἷμα τῆς ζωῆς τοῦ ἀηδονιοῦ ἔρρεε πάντα περισσότερο. Μονομιᾶς στό ψηλότερο κλαδί τῆς τριανταφυλλιάς ἐβγήκε ἓνα θαυμαστό τριαντάφυλλο καί τά φύλλα του ἔβγαιναν τό ἓνα ἔπειτα ἀπό τό ἄλλο, ἀκολουθοῦντα τή σειρά τῶν τόνων. Στήν ἀρχή ἦταν τό τριαντάφυλλο χλωμό, ὡσάν σύννεφο, χλωμό ὡσάν τά πόδια τῆς αὐγῆς, καί ἀργυρόχρωμο ὡσάν τό φτερούγισμα τῆς χαραυγῆς. Καί τότε εἶπε ἡ τριανταφυλλιά στό ἀηδόνι νά σπρώξει ἀκόμα τό ἀγκάθι στήν καρδιά του, γιατί θα ξημερώσει καί τό ρόδο θά μείνει ἀτελείωτο. Τό ἀηδόνι ἔβαλε τό ἀγκάθι βαθιά-βαθιά στήν καρδιά του καί αἰσθάνθηκε τό δυνατό κέντρισμα τοῦ πόνου. Ὁ πόνος ἦταν μέγας καί τό τραγούδι τοῦ ἀηδονιοῦ ἐγίνονταν δυνατότερο καί βακχικότερο, γιατί τραγουδοῦσε γιά τήν ἀγάπη. Καί τό θαυμαστό ρόδο ἔγινε κόκκινο, ὅπως τό ρόδο τῆς ἀνατολῆς. Κόκκινο ἦταν τό στεφάνι τῶν φύλλων, κατακόκκινη ἡ καρδιά τοῦ ρόδου. Ἄλλά ἡ φωνή τοῦ ἀηδονιοῦ ἀδυνατίζε καί τά μικρά του φτερά ἄρχισαν νά χτυποῦν ἄτακτα, ὥσπου ἓνας πέπλος ἐκάλυψε τά μάτια του. «Ἰδές, ιδές, εἶπε ἡ τριανταφυλλιά, τώρα ἐτελειοποιήθηκε τό ρόδο». Τό ἀηδόνι ὁμως δέν ἔδωκε πιά καμμιᾶ ἀπάντηση, γιατί ἦταν νεκρό ἐπάνω στήν πρασινάδα μέ τό ἀγκάθι στήν καρδιά. »

Αυτό είναι τό μυθολόγημα τοῦ Oscar Wilde.

Ὁ καθηγητής I. N. Θεοδωρακόπουλος, ἀξιολογώντας τό μῦθο, ἀποφαίνεται ἐπιγραμματικά: «Αὐτή εἶναι ἡ ἱστορία τοῦ πόνου, μέ τέτοιο πόνο ἐξαγοράζεται καί κάθε πνευματική μορφή».

Αὐτή ἡ γενικευτική ἀξιολογική ἀπόφανση τοῦ καθηγητῆ, μέ ἐνεθάρρυνε νά ἐπιχειρήσω τήν **παιδαγωγική ἀνάγνωση** τοῦ παρόντος μῦθου. Ἐάν ληφθεῖ, μάλιστα, ὑπόψη ὅτι ἡ οὐσιαστικότερη «πνευματική μορφή», τό πρωτοκορυφαῖο ἀθλοθέτημα τῆς ζωῆς, πού ἐξαγοράζεται μέ πόνο, εἶναι ἡ μορφοποίηση τοῦ «χάους» τῆς ψυχῆς, σέ «κόσμο», ἔργο, πού ἐπωμίζεται ἡ λειτουργία τῆς Παιδείας, τότε ἡ παιδαγωγική ἀνάγνωση τοῦ μῦθου εἶναι προσφυής καί εὐάρμοστη στό παιδευτικό ἐνέργημα.

Β' Εἰσαγωγή

Πρὶν ἐπιχειρήσω τήν παιδαγωγική ἀνάγνωση τοῦ μῦθου, κρίνω σκόπιμο (ἐπιβάλλεται, ἄλλωστε, καί ἀπό τήν ἐρμηνευτική δεοντολογία):

α. Νά «φωταγωγήσω», «ὅσον μοι ἔνεστι», τά «ψυχῆς πείρατα» τοῦ πλαστοουργοῦ τοῦ μῦθου, Oscar Wilde. Ἡ γνωριμία μας, μέ τίς σπουδαιότερες πτυχές τῆς **πολυκύμαντης** ζωῆς τοῦ μυθογράφου, θά ἀνοίξει δρόμους ἀσφαλέστερων ἐρμηνευτικῶν προσεγγίσεων καί κατανοήσεων καί

β. Νά ἐννοιολογήσω τήν Ἑρμηνευτική, ὡς Ἐπιστήμη, καί, κυρίως, τήν Ἑρμηνεία, ὡς ἰχνηλασία τοῦ νοήματος τῶν κειμένων, ἐπισημαίνοντας τά βασικότερα **προαπαιτούμενά της**. Ἡ γνώση τῶν θεμελιωδῶν κανόνων, πού διέπουν τήν ἐρμηνευτική διαδικασία, προφυλάσσει τόν ἐρμηνευτή ἀπό λοξοδρομήσεις καί παραχαράξεις τοῦ νοήματος τῶν κειμένων.

α) Τό curriculum vitae τοῦ Oscar Wilde

Ὁ Oscar Wilde ἦταν Ἕλληνας, δραματικός ποιητής, συγγραφέας καί μυθογράφος. Γεννήθηκε στό Δουβλίνο (1856), ἔδρασε, κυρίως, στήν Ὁξφόρδη καί πέθανε στό Παρίσι (1900).

Τό «ὁδοιπορικό» τῆς σύντομης ζωῆς του (πέθανε 44 ἐτῶν) ὑπῆρξε ἕνα γλυκόπικρο ἀμάλγαμα ἀπό ὑψικόρυφες δόξες καί βαρυπεσεῖς καταφορές, ἀπό τιμητικές διακρίσεις καί βαθύστονους πόνους, καταγιτιστικῆς, μάλιστα, συχνότητας καί δυναμικῆς.

Ἡ συμπλοκή καί ἡ σύγκραση αὐτῶν τῶν ἀντιθετικῶν βιωμάτων σφράγισε, καθοριστικά, τή ζωή του καί διαμόρφωσε τόν ἰδιόρρυθμο ψυχτροπισμό του. Οἱ θαυμαστές τῶν φιλολογικῶν του ἐπιδόσεων τόν ὑμνολόγησαν, ἀφειδώλευτα, ἐνῶ οἱ ἀντίζηλοι καί ἀντιφρονοῦντες ὁμότεχνοί του τόν σκυ-

Πρεβεζάνικα Χρονικά

βάλισαν, ανέλεπτα. Οί πρώτοι τόν «άγιογράφησαν», οί δεύτεροι τόν «άποκαθήλωσαν», άφοϋ, βέβαια, προηγουμένως, τόν «σταύρωσαν». Ή λαμπρή σταδιοδρομία του, ώς δραματικού ποιητή καί συγγραφέα, μωλωπίστηκε, καίρια, από τίς κυκλοφορούμενες φημολογίες καί καχυποψίες, πού άφορούσαν τίς έπιλήψιμες σχέσεις του, μέ ένα από τούς δύο γιούς του μαρκήσιου Ντούγκλας.

Ο Oscar Wilde, γιά νά αποκαταστήσει τό τρωθέν κϋρος του, έμήνυσε, ώς συκοφάντη καί σπερμολόγο, τόν Ντούγκλας, πατέρα του φίλου του Άλφρέδου, καί τόν όδήγησε στό δικαστήριο. Ή έγκληση όμως εκείνη απέβη, γιά τόν έναγοντα, μπούμερανγκ. Κατά τήν άκροαματική διαδικασία, ήλθαν στό φώς συνταρακτικές καί μοιραίες αποκαλύψεις, μέ άποτέλεσμα, νά σχηματισθεί έδραία δικανική πεποίθηση, περί τής ένοχής του, καί νά καταδικασθεί σέ διετή καταναγκαστικά έργα.

Ή ήθικός στιγματισμός του Oscar Wilde, επικυρωμένος πιά από τήν έτυμηγορία των δικαστών, άμαύρωσε τήν προσωπικότητά του καί προκάλεσε τήν ύλική καί, κυρίως, ήθική χρεοκοπία του. Τό κοινωνικό σώμα έπηρεάστηκε τόσο βαθειά, από τό ήθικό όλίσθημα του Oscar Wilde, ώστε του επέβαλε, συνεργουόντος, βέβαια, καί του Άγγλοσαξωνικού πουριτανισμού, μιά δεύτερη ποινή, τήν ποινή του **πνευματικού έμπάργκο**: Τά έργα του οϋτε άγοράζονταν, οϋτε παίζονταν πιά.

Στίς φυλακές του Ρήντινγκ, όπου εξέτισε τήν ποινή του, τυπτόμενος, προφανώς, από τό άνηλεές μαστίγωμα τής συνείδησής του καί συνθλιβόμενος, από τόν άνείκαστο ψυχικό του πόνο, συνέγραψε τό δυνατότερο έργο του, τό “De Profundis”, όπου ανατέμνει τό φαινόμενο του πόνου, έξαντικειμενίζοντας, ταυτόχρονα, τά ύποκειμενικά του βιώματα πόνου. Ή Παν. Κανελλόπουλος, άξιολογώντας τον Oscar Wilde, ώς **συγγραφέα του πόνου**, γνωμοδοτεί: «Ή Oscar Wilde μίλησε γιά τόν πόνο, άφοϋ τόν γνώρισε καί πόνεσε πολύ· κι έγραψε μερικές από τίς ώραιότερες σελίδες, πού έχουν γραφεί ώς τώρα, γιά τόν πόνο. Οί σελίδες αυτές βρίσκονται στό “De Profundis”». (Ίδέ Παν. Κανελλόπουλου: “Ή χριστιανισμός καί ή έποχή μας”, Άθήναι 1953, σελ. 159).

Οί άπανωτοί «διεμβολισμοί», πού υπέστη, ιδιαίτερα όμως ή ήθική καταρράκωση τής προσωπικότητάς του, «ώσει φορτίον βαρύ έβαρύνθησαν» έπ’ αυτόν, συσσωρεύοντας στήν ψυχή του καταθλιπτικό καί άφόρητο φορτίο πόνου. Ή παντλήμων καρδιά του λογχίστηκε, καίρια, από τήν άμφίστομη ρομφαία του, πάνδημου, σχεδόν, κατατρεγμού καί του συνακόλουθου πόνου. Ή κατατοξευμένη ψυχή του λειτουργούσε πιά, ώς «πολλαπλασιαστής» άλγους, αλλά καί ώς «μετασηματιστής», πού μεταβόλιζε καί αυτές

τίς λιγοστές χαρές, σε λύπες.

Καί, βέβαια, ή τακτική τῶν καιροσκοπῶν, «παντός καιροῦ», πού συνοψίζεται στή ρήση: «Δρυός πεσοῦσης, πᾶς ἀνὴρ ξυλεύεται», ἰσχύει καί ἐν προκειμένῳ: Ὁ Oscar Wilde, ὄντας ἕνας ἀπό τούς φανατικότερους θιασῶτες τοῦ δόγματος: «**Ἡ τέχνη γιά τήν τέχνη**», δέχθηκε τήν ἀνηλεῆ καί ἀδυσώπητη κριτική, ἀλλά καί τά δηκτικά καί σαρκαστικά σκώμματα τῶν ἀντιφρονούντων. Τό «φρούριο» τῆς ψυχῆς του, ὄντας ἠθικά δηωμένο καί ἐρειπωμένο, ὑπέστη, ἀντιστάσεως μή οὔσης, καί τίς πρόσθετες αὐτές πολεμικές «ὄμοβροντίες». Ἡ πρόσθετη αὐτή καταφορά, δίκην συνδῆκτορα, περιέσφιγγε τήν ψυχή του καί φυγάδευε κάθε ἔχνος εὐφροσύνης ἀπ' αὐτήν.

Ἔτσι, τά πληθωρικά βιώματα πόνου, πού σάν παλιροροϊκά κύματα κατέκλυζαν τήν ψυχή του, ἐπηρέασαν, καταλυτικά, τήν **κοσμοἀντίληψη** καί **βιοθεωρία** του. Τά ἀλλεπάλληλα βιώματα τοῦ παντοειδοῦς πόνου, δίκην παραπετάσματος, ἔκλεισαν, ἐρμητικά, τούς μεταφυσικούς ὀρίζοντες τῆς ψυχῆς του. Τά κατακλυσμιαῖα καί ὀρμητικά ρεύματα τοῦ πόνου ἐξέβρασσαν, τόν Oscar Wilde, μακριά ἀπό τίς «ἀκτές» τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Ἀναφέρω, ἐνδεικτικά, ἕνα «βέβηλον ἔπος», προϊόν τῆς ὀδυνόμενης καρδιάς του, κατατεθειμένο στό «De Profundis»: «Ἡ δυστυχία στόν κόσμον δείχνει πῶς ὁ Θεός δέν ἀγάπησε τόν ἄνθρωπο».

Ὁ πόνος ὁμως, αὐτός ὁ μέγας παιδαγωγός καί μορφοπλάστης τοῦ ἀνθρώπου, ἐνῶ, ἀρχικά, λειτούργησε, γιά τόν Oscar Wilde, ὡς κατεδαφιστής καί καταλύτης, τελικά, ἔπαιξε τό ρόλο τοῦ πλαστοουργοῦ δασκάλου. Παρά τή μεταφυσική τύφλωση τῆς ψυχῆς του, «ή πρὸς τήν Δαμασκόν» ὁδός ἔμεινε ἀνοιχτή. «Τό ἔλεος τοῦ Θεοῦ κατεδίωκε» τόν Oscar Wilde, ὥσπου τόν συνέλαβε.

Ὁ αὐλιζόμενος στήν ψυχή του πόνος δέν ὑπῆρξε μονάχα ἡ «πρώτη ὕλη» καί ἡ εἰδική ἐκείνη ψυχική γόμωση, μέ τήν ὁποία συνέθεσε ἀριστουργηματικά ἔργα, μέ διήκουσα ἔννοια τόν πόνον, ἀλλά λειτούργησε καί ὡς δρομοδείκτης τοῦ κοσμοθεωρητικοῦ τοῦ **ἀναπροσανατολισμοῦ**. Ἡ ψυχή του, καθῶς πέρασε ἀπό τούς ἠθμούς τοῦ παιδαγωγοῦντος πόνου, διυλίσθη καί λαμπικαρίσθη. Ὁ πολὺς πόνος ἀπολέπισε, τελικά, τήν ψυχή του ἀπό τά λέπια τῆς μεταφυσικῆς ἀορασίας της. Φρονῶ ὅτι ἡ ψυχή τοῦ ἀνθρώπου, ὅταν ἐκκαμινεῦεται στό πυρακτωμένο καμίνι τοῦ πόνου, ὅσα κι ἂν εἶναι τά ἀνομήματά της, τά ἐκούσια καί τά ἀκούσια, τά «λόγω, ἔργω ἢ διανοίᾳ», ἐλεεῖται, ἀπό τόν «ἐξετάζοντα καρδίας καί νεφρούς» Θεό, ἐξιλεώνεται καί ἀποκαθαίρεται, γιατί ὁ πόνος, ὄντολογικά, εἶναι τό «καθαρτήριο πῦρ» τῆς ψυχῆς καί τό δραστικότερο «ἀπορρυπαντικό» της. Ἔτσι ὁ λιποτάκτης καί ἀπόδημος, ἀπό τή Χάρι τοῦ Θεοῦ, Oscar Wilde, ἐπαναπατρίστηκε στήν «Ἰε-

Πρεβεζάνικα Χρονικά

ρή γῆ» τοῦ Θεοῦ καί Πατέρα. Δική του εἶναι ἡ βαθύτατα φιλοσοφημένη καί ἐν ταυτῶ θεολογική ρήση, πού θυμίζει παρεμφερῆ φθέγματα τοῦ πολυάθλου Ἰώβ: «Ὅπου ὑπάρχει θλίψη, ἐκεῖ ὑπάρχει γῆ ἱερή». Τό φθέγμα αὐτό εἶναι ταυτόσημο μέ ἐκεῖνο τοῦ Γκαίτε: «Ἐκεῖνος πού μέ δάκρυα δέν ἔφαγε τό ψωμί του, δέ σᾶς γνώρισε, ὧ οὐράνιες δυνάμεις».

Ὁ βαθύς γνώστης καί συγγραφέας τῆς “Ἱστορίας τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πνεύματος” Παν. Κανελλόπουλος, σχολιάζοντας τήν «πρός τήν Δαμασκόν» πορεία του Oscar Wilde, ἀποφαίνεται: «Ὁ ἄθρησκος Oscar Wilde φθάνει, ἀκολουθώντας τό δρόμο τοῦ πόνου καί τῆς ἀγάπης, τόν Ἰησοῦ, στό μεγάλο τέρμα, στή μεγάλη ἀρχή. Καί παραδίδεται, μέ τις ὠραιότερες λέξεις καί τά ὠραιότερα νοήματα, σ’ Ἐκεῖνον πού ἔκαμε τόν Ἐαυτό Του νᾶναι ἡ εἰκόνα τοῦ ἀνθρώπου τῶν θλίψεων, σ’ Ἐκεῖνον, πού, ὕστερα ἀπό τή δική του παρουσία στή γῆ, μονάχα ἕνας μπορεῖ νά σταθεῖ πλάι του, ὡς χριστιανός: ὁ Φραγκίσκος τῆς Ἀσσίζης». Καί ὁ Παν. Κανελλόπουλος ἐπιλέγει: «Μέ τόν βέβηλο καί ἁμαρτωλό Oscar Wilde “συνεπορεύθη” ὁ Ἰησοῦς πρὸς τήν κώμην, πού ὀνομάζεται “Ἐμμαούς”». (δ.π. σελ. 160-161).

Ἡ σύντομη αὐτή βιογράφηση τοῦ **πονεμένου συγγραφέα** καί τοῦ **συγγραφέα τοῦ πόνου** Oscar Wilde, διευκολύνει, νομίζω, νά ἐνωτισθοῦμε, εὐκρινέστερα, τούς οἰστρήλατους ρυθμούς καί τόνους, πού ἀναδύονται ἀπό τή μυθοπλασία: “Τό χειμωνιάτικο ρόδο”, καί νά προσεγγίσουμε τίς ἀπορῶγες περιοχές τῆς τετρωμένης ψυχῆς του. Ὅλες οἱ ἴνες τοῦ συμβολικοῦ αὐτοῦ μύθου εἶναι διάβροχες ἀπό τίς ἐμβιώσεις τοῦ πόνου.

Ὁ μυθοπλάστης τοῦ “Χειμωνιάτικου ρόδου”, εἰκονογραφώντας, μέ τίς ἐναργεῖς ἐποπτεῖες τοῦ λόγου του, τόν πόνο, ὡς τό ποιητικό αἶτιο κάθε ἀληθινῆς δημιουργίας, «πολιτιγραφεῖται», στήν «πόλη των Ἰδεῶν», ὡς ὁ βαθυστόχαστος ἀναλυτής τοῦ δημιουργικοῦ πόνου καί καθ-ιερώνεται, ὡς ὁ οἰστρήλατος Ὑμνητής του.

Παρά ταῦτα, ὁ ὕμνητής του πόνου Oscar Wilde ἐνσαρκώνει μιά βοῶσα ἀντίφαση καί ἀνακολουθία: Ὁ, θεωρητικά, ὕμνηθεις πόνος νίκησε, ἐν τοῖς πράγμασι, τόν ὕμνητή του, ἄν, βέβαια, ἀληθεύει ἡ ἐκδοχή, πού, πάντως, δέν εἶναι, γενικῶς, παραδεκτή, ὅτι ὁ Oscar Wilde **αὐτοχειριάσθηκε**.

Ἐνῶ, δηλαδή, στήν ἡσυχία τοῦ σπουδαστηρίου του, ἀλλά καί στό καταθλιπτικό κελλί τῆς φυλακῆς, κατόρθωσε, μέ τίς συλλήψεις τοῦ διασκεπτικοῦ λόγου καί τοῦ θεωρητικοῦ στοχασμοῦ, νά «καναλιζάρει» τόν πόνο στά ὄντολογικά του «ρεῖθρα», παρουσιάζοντάς τον, ὡς **μορφοποιό καί παιδαγωγοῦσα δύναμη**, στήν καθ’ ἡμέραν πράξη νικήθηκε ἀπό τόν πόνο. Συνεπῶς, στό πρόσωπο τοῦ Oscar Wilde δέν ἐνσαρκώνεται ὁ **ἐμπράγματος νικητής τοῦ πόνου**, ἀλλά ὁ **θεωρητικός Ὑμνητής καί Συναξαριστής του**. Ὁ

Oscar Wilde δέν κατατάσσεται στους «ποιήσαντας καί διδάξαντας» (Ματθ. 5, 19), ἀλλά στους, μονομερῶς, διδάξαντας.

Καί, βέβαια, ἡ ἀνακολουθία λόγων καί πράξεων, τό κραυγαλέο αὐτό **ἠθικό ἔλλειμμα**, δέν εἶναι γνώρισμα, ἀποκλειστικά, τοῦ Oscar Wilde. Ἡ ἠθική αὐτή ἀντινομία καί ἀντίφαση εἶναι συνήθης καί εὐρύτατα διαδεδομένη στό γένος τῶν βροτῶν. Εἶναι πάνδημη. Ἡ «διάζευξη» θεωρίας καί πράξης εἶναι τό σύνδρομο τῶν «δερμάτινων χιτώνων» τῆς χοϊκότητας καί τῆς ἀμαρτωλότητας ὄλων μας. Εἶναι ἡ «ἀχιλλεῖος πτέρνα» ἀπάντων τῶν γηγενῶν. Γι' αὐτό, **οὐδεὶς θνητός ἀλαθῆτως ἐνεργεῖ καί οὐδεὶς ἀλαθῆτως κρίνει**. Ὁ ἀλαθῆτως ἐνεργῶν καί κρίνων εἶναι ὁ τέλειος Θεός. Ἔτσι ἐξηγεῖται τό φαινόμενο, «οἱ ρητῆρες» λόγων νά ἀφθονοῦν, ἐνῶ οἱ «πρηκτῆρες» ἔργων νά σπανίζουν (Ὁμ. Ἰλ. I, 443).

Ἀπό τόν κανόνα, βέβαια, αὐτόν ἐξαιροῦνται οἱ Ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας καί οἱ ἥρωες τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως. Συνεπῶς, τό συγκεκριμένο αὐτό ἠθικό ἔλλειμμα τοῦ Oscar Wilde δέν πρέπει νά προκαλεῖ αἰσθήματα ἀποσης, ἀποστροφῆς καί ἀπέχθειας, γνωρίσματα τῆς φαρισαϊζουσας ὑποκρισίας, ἀλλά συμπάθειας, συναντίληψης καί κατανόησης, ἠθικό χρέος τῶν ὁμοιοπαθούτων. Ὅμως, τό μέταλλο τῆς ψυχῆς τῶν θνητῶν, ὅσο «ὀξειδωμένο» κι ἂν εἶναι, ἀπό τίς ἠθικές ἀντινομίες καί ἀντιφάσεις, ὅταν σφυρηλατεῖται στό «ἐργαστήρι» τοῦ πόνου, καταλείπει ἀπαστράπτοντα ψήγματα χρυσοῦ. Τέτοια ψήγματα φωσφορίζουν καί λαμπυρίζουν στό μυθολόγημα: «Τό χειμωνιάτικο ρόδο». Αὐτός ὁ Ὑμνος τοῦ δημιουργικοῦ πόνου ἀποτελεῖ, φρονῶ, ἓνα βαρύτερο δῶρο, τοῦ Oscar Wilde, στόν ἄνθρωπο καί τήν ἀνθρωπότητα, θεωρητικό, βέβαια, καί ὄχι ἐμπράγατο.

β) Ἐννοιολόγηση τῆς Ἑρμηνείας καί τῆς Ἑρμηνευτικῆς

Ἑρμηνεία εἶναι ἡ ἀνεύρεση, ἡ σύλληψη, ἡ κατανόηση καί ἡ ἀπόδοση τοῦ νοήματος τῶν μνημείων τοῦ γραπτοῦ καί εἰκαστικοῦ λόγου, τοῦ παρελθόντος καί τοῦ παρόντος χρόνου.

Ἑρμηνευτική εἶναι ὁ κλάδος ἐκεῖνος τῆς Φιλολογίας καί, γενικότερα, τῶν πνευματικῶν Ἐπιστημῶν, πού ἀσχολεῖται μέ τήν ἐρμηνεία τῶν κειμένων.

Ἡ ἐτυμολογία τῆς λέξης «Ἑρμηνεία» εἶναι ἄγνωστη. Ἔχει ὁμως προταθεῖ ἡ ἀποψη, πού ἤδη «πολιτογραφήθηκε» καί, σχεδόν, εἶναι γενικῶς ἀποδεκτή, ὅτι ἡ Ἑρμηνεία παράγεται **ἀπό τόν Ἑρμῆ**, τόν ἀγγελιαφόρο τῶν 12 θεῶν τοῦ Ὀλύμπου. Ὅπως ὁ περωτός θεός Ἑρμῆς μετέφερε τά βουλήματα καί τά μηνύματα τῶν Θεῶν στους ἀνθρώπους, ἔτσι καί ἡ Ἑρμηνεία, ὡς ἀνιχνευτική τοῦ νοήματος τῶν κειμένων διαδικασία, ἀποκρυπτογραφεῖ τά

Πρεβεζάνικα Χρονικά

νοήματα και τά μηνύματα του κειμενικού λόγου, άφου, βέβαια αυτά διηθηθούν από ήθμους πολλαπλής «άπόσταξης» και, διασαφηνισμένα πιά και διαφανή, τά θέτει στην ύπηρεσία του ανθρώπου. Τά κείμενα του αρχαιοελληνικού, του βυζαντινού και του νεοελληνικού στοχασμού, όντας κορυφαίες συλλήψεις του ανθρώπινου πνεύματος, αποκωδικοποιημένα, διαθέτουν ανθρωποπλαστική δύναμη, διαχρονικής έμβέλειας. Τά μνημεία αυτά του πολιτισμού, μεταγγίζοντας, στον δέκτη τους άνθρωπο, **τήν όμορφιά της αλήθειας και την αλήθεια της όμορφιάς**, συντελούν, ώστε ο άνθρωπος νά διαμορφώνει και αυτός έσωτερικό είδος και κάλλος, σύμμορφο μέ εκείνο των κειμένων.

Συνεπώς, ή Έρμηνεία είναι και **τέχνη μαντική** των μυστικών και κρυμμένων νοημάτων, πού έμπεριέχουν τά παντοειδή έργα του λόγου και της τέχνης, της παγκόσμιας πνευματικής και φιλολογικής παραγωγής. Η Έρμηνεία είναι ή «μαντατοφόρος», ή άγγελιαφόρος των μηνυμάτων των κειμένων, στους ανθρώπους. Έρμηνεία είναι **ή άναγωγή** στό έσχατο νόημα, πού αυτά έμπεριέχουν.

Ο Έρμηνευτής, σαν άλλος «θηραγρέτης», «θηρεύει», στά δυσπρόσιτα και πυκνά «δάση» των κειμένων, τά κρυπτόμενα, πίσω από τους «θάμνους» των λέξεων νοήματα. Αυτή ή «θήρα» του νοηματικού βάθους και του αισθητικού κάλλους των κειμένων, είναι δυσεπίτευκτο πνευματικό άθλημα.

Ο βαθυνούστατος και αυθεντικός Έρμηνευτής των Αγίων Γραφών, Μέγας Βασίλειος, χρησιμοδοτεί και προειδοποιεί: «Δυσθήρατός έστιν ό της αληθείας λόγος» (Όμιλία στό “Πρόσεχε σεαυτῶ”).

Η Έρμηνεία, ως εύρεση και κατανόηση της νοηματικής αλήθειας των κειμένων, μοιάζει μέ ιδιότυπη «διάρρηξη» ενός χώρου, «όπλισμένου», μάλιστα μέ ισχυρή θωράκιση. Όταν όμως ό έρμηνευτής διαθέτει τά απαιτούμενα «άντικλείδια», οί, έρμητικά, κλειστές πόρτες των κειμένων ανοίγουν και τά έγκλειστα νοήματα και βιώματα του συγγραφέα, έλευθερωμένα πιά και άποσαφηνισμένα, παραδίδονται, σ' όσους πεινούν και διψούν, για τον αυθεντικό λόγο και την αισθητική αλήθεια των κειμένων. Οί λέξεις και οί συστάδες των στίχων, πού συγκροτούν τον κειμενικό λόγο, είναι φορείς νοημάτων και βιωμάτων. Αυτά τά «άδηλα και κρύφια» νοήματα και βιώματα αποκαλύπτει ό κάματος του Έρμηνευτή. Τά συμπλέγματα των φωνηέντων και των συμφώνων, που συγκροτούν τις λέξεις, μοιάζουν μέ τά «μαύρα κάγκελα» της φυλακής (κειμένου), μέσα στην όποία είναι έγκλειστο, φιωμένο και άνενεργό τό πνεύμα.

Και, άσφαλώς, αυτή ή «διάρρηξη» των μνημείων του λόγου και της τέχνης, πού πραγματοποιεί ό Έλευθερωτής τους Έρμηνευτής, δέ συνιστά

«ιεροσυλία», αλλά «ιεροφαντία» και «ιεροτελεστία».

Ο ιεροφάντης - έρμηνευτής, απάζοντας, μέ τά κοφτερά «έργαλειά» τής Έρμηνείας, τά «μαῦρα κάγκελα» τής είρκτῆς τῶν κειμένων, έπιτελεῖ **τελετουργία ανθρωποπλαστική**, γιατί τό απεγκλωβισμένο, από τούς στενοούς «κορσέδες» τῶν λέξεων, πνεῦμα, **τρέφει** και **τέρπει** τόν άνθρωπο, πνευματικά και αισθητικά. Όπωςδήποτε όμως, ό κίνδυνος, νά γίνει ό Έρμηνευτής «βιαστής» και «ιερόσυλος» τῶν κειμένων, εἶναι ύπαρκτός και έπαπειλούμενος.

Αὐτή ή καταδολίευση μπορεί νά συμβεῖ, όταν ό Έρμηνευτής εισέρχεται στό «Ναό» τῶν κειμένων, ως «**εἰσβολέας**» και ὄχι ως «**προσκυνητής**», ως **άδαῆς «θεωρός»** και ὄχι ως **εἰδήμων ίχνηλάτης**. Ο Έρμηνευτής, εισερχόμενος στόν ιερό χῶρο τῶν κειμένων, ως τελετουργός μυστικῶν αποκαλύψεων, πρέπει νά διακατέχεται από **ιεροπρεπές δέος** και **έρωτικό ρίγος**.

Στούς «Άγίους Τόπους» τῶν κειμένων ό Έρμηνευτής πρέπει νά εισέρχεται «**άνυπόδητος**», ὅπως ό Μωυσῆς ανέβηκε στό ὄρος Σινᾶ, γιά νά παραλάβει τίς Άποκαλύψεις τοῦ Θεοῦ.

Άπ' ὅσα εἰπώθηκαν μέχρι τώρα, συνάγεται ὅτι ή Έρμηνεία τῶν μνημείων τοῦ γραπτοῦ λόγου δέν εἶναι προϊόν μιᾶς άπλῆς και μονοσήμαντης **νοητικῆς πράξης**, αλλά έπώδυνος «τόκος», **σύνθετης ψυχικῆς ενέργειας**. Εἶναι προϊόν «**πάνδημης**» κινητοποίησης τοῦ ψυχιζμοῦ τοῦ Έρμηνευτῆ. Γι' αὐτό, ή Έρμηνεία ενός κειμένου εἶναι συνάρτηση πολλῶν παραγόντων· εἶναι, ὅπως λέμε στή μαθηματική γλῶσσα, «έξηρητημένη μεταβλητή».

Η Έρμηνεία, λοιπόν, δέν εἶναι ἔργο, μόνο, τῶν νοητικῶν δυνάμεων και τοῦ διασκεπτικοῦ λόγου, αλλά, κατά τήν έρμηνευτική διαδικασία, συμμετέχει, ενεργά, **σύμπας** ὁ ένδον κόσμος τοῦ Έρμηνευτῆ. **Σύνολος** ὁ ψυχιζμός τοῦ Έρμηνευτῆ διατελεῖ σέ έγερσιμότητα και έγρήγορση. Τό συναίσθημα, ή φαντασία, ή διαίσθηση, ή ένόραση κ.λπ. συστρατεύονται και συνοδοιποροῦν.

Γι' αὐτό, ένῶ οἱ προσπάθειες τοῦ ὀρθοῦ λόγου, γιά τή σύλληψη τοῦ νοήματος τοῦ έρμηνευομένου κειμένου, πολλές φορές, ναυαγοῦν, «έξαίφνης» ό Έρμηνευτής, χειραγωγούμενος από τή διαίσθηση και τίς άλλες συναφεῖς δυνάμεις τῆς ψυχῆς, συλλαμβάνει **τήν ἐξήγηση τοῦ άγνωστού**. Πρόκειται γιά «θεία ἔλλαμψη» ή, κατ' άλλους, «έμπνευση» άπροσδιόριστη. (Έν-πνέω). Οἱ διαδικασίες τῆς έμ-πνευσης εἶναι μυστικές, ἄρρητες, και, γι' αὐτό, δέν έπιδέχονται λογική ανάλυση. Έτσι, ένῶ ό διασκεπτικός λόγος άδυνατεῖ, πολλές φορές, νά φωτίσει τό έρμηνευόμενο, **μονομιᾶς**, τό σκότος γίνεται φῶς.

Ο Πλάτων, σχετικά, αποφαινεται: «Έκ πολλῆς συνουσίας γιγνομένης

Πρεβεζάνικα Χρονικά

περί τό πράγμα αὐτό καί τοῦ συζῆν, ἐξαίφνης, οἷον ἀπό πυρός πηδήσαντος ἐξαφθέν φῶς, ἐν τῇ ψυχῇ γενόμενον, αὐτό ἑαυτό ἤδη τρέφει» (Ζ' Ἐπιστολή 341C). Οἱ λόγοι αὐτοῖ τοῦ Πλάτωνα, ἀναφέρονται, βέβαια, στήν «ἄρρητη» γνώση, ὡστόσο ὁμως ἐπισημαίνουν καί τόν **διαισθητικό** χαρακτήρα τῆς Ἑρμηνείας.

Ἐνα ἀπό τά βασικότερα προαπαιτούμενα τῆς Ἑρμηνείας εἶναι ἡ **ἀγάπη** τοῦ Ἑρμηνευτῆ πρὸς τό ἐρμηνευόμενο, ἢ καλύτερα, ἡ **ἐρωτική του σχέση**, μ' αὐτό. Ἀπαιτεῖται δηλ. τό «**συνεῖναι**» καί τό «**συζῆν**» τοῦ Ἑρμηνευτῆ, μέ τό κείμενο πού ἐρμηνεύει. Γιά νά ἐπιτευχθεῖ ἡ «**μέθεξις**» αὐτή, πρέπει ὁ Ἑρμηνευτής, κατά τόν Πλάτωνα, νά γίνεи «**φιλοθεάμων τῆς ἀληθείας**».

Ἡ Ἑρμηνεία ἐνός κειμένου, ἐπειδή ἔχει ἀτομικό, προσωπικό χαρακτήρα, δέν ἔχει στατική, κρυσταλλωμένη μορφή, ἀλλά δυναμική καί ἐξελισσόμενη. Ὁ κάθε ἐρμηνευτής ἔχει τή δική του «Ὀπτική», ἀπ' ὅπου θεᾶται τό ἐρμηνευόμενο, ἀρκεῖ, βέβαια, ἡ ὑποκειμενική αὐτή θέαση νά ἐνορᾶται τήν ἀντικειμενική σκέψη τοῦ κειμένου, χωρίς νά τήν παραχαράσσει.

Π' αὐτό, ἡ ἐρμηνεία, ἡ ὀρθή σύλληψη τοῦ νοήματος ἐνός κειμένου, ἐξαρθᾶται, κυρίως, ἀπό τήν πνευματική «ἀρματωσιά» τοῦ Ἑρμηνευτῆ, ἀπό τήν ὀπτική γωνία, κάτω ἀπό τήν ὁποία θεᾶται τό ἐρμηνευόμενο κείμενο καί ἀπό τήν πνευματική συγγένεια καί σχέση, πού τόν συνδέει μ' αὐτό. Ἔτσι ἐξηγεῖται τό φαινόμενο, νά ἔχουμε διαφορετικές θεωρήσεις καί ἐρμηνεῖες τοῦ ἰδίου κειμένου ἢ προσώπου. Οἱ Ἑρμηνεῖες, λοιπόν, διαφοροποιοῦνται, ἐπειδή τά δεδομένα τῶν ἐρμηνευτῶν ποικίλλουν. Ἄλλη εἰκόνα π.χ. τοῦ Σωκράτη μᾶς δίδουν τά ἔργα τοῦ Ξενοφῶντα καί ἄλλη τά ἔργα τοῦ Πλάτωνα. Ἡ Ἑρμηνεία ἐνός κειμένου συναρτᾶται, ἀκόμη, μέ τό **χρόνο**, καθώς καί μέ **τά δεδομένα τῆς ἐποχῆς**, πού πραγματοποιεῖται. Διαφορετικά π.χ. ἐννόησαν καί ἐρμήνευσαν τόν Πλάτωνα οἱ αὐτήκοοι μαθητές του καί, βέβαια, ὄχι ὄλοι μέ τόν ἴδιο τρόπο, διαφορετικά οἱ Ἀλεξανδρινοί φιλόλογοι, διαφορετικά ἡ Ἀναγέννηση καί διαφορετικά ἡ ἐποχή μας. Ἡ κάθε ἐποχή ἔχει τίς δικές της πνευματικές καί πολιτιστικές «συντεταγμένες». Αὐτές καθορίζουν τήν «Ὀπτική» καί τήν «ὄρατότητα» τοῦ Ἑρμηνευτῆ.

Καί, βέβαια, ὁ «**τόπος**» τοῦ Ἑρμηνευτῆ εἶναι **μεθοριακός**: ἴσταται **μεταξύ δύο κόσμων**, τοῦ κόσμου τῶν κειμένων καί τοῦ κόσμου τῶν δεκτῶν τοῦ νοήματός τους. Π' αὐτό, ὁ «**νυμφαγωγός**» - ἐρμηνευτής, πού «παντρεύει» δύο διαφορετικούς κόσμους, πρέπει νά διαθέτει μαεστρία καί ἔκτακτα «**συννοικεσιακά**» προσόντα.

Ἡ χρονική ἀπόσταση, πού χωρίζει τό ἐρμηνευόμενο κείμενο, ἀπό τοῦς δέκτες τοῦ μηνύματός του, κυρίως ὁμως ἡ διαφορότητα τῶν ἐκτιμήσεων καί ἀντιλήψεων, τῶν δύο αὐτῶν κόσμων, καθιστοῦν δυσεπίτευκτο τό ἐρμη-

νευτικό έγχείρημα. Γι' αυτό, ό έρμηνευτής επιβάλλεται νά διαθέτει «**διπλή άκοή**». Μέ τό ένα άφτί ν' άκούει τά μηνύματα τών κειμένων, άπ' όσο μακρυνά κι άν έρχονται, και μέ τό άλλο νά άφουγκράζεται τούς χτύπους τής καρδιάς και τούς προβληματισμούς τών δεκτών του έρμηνευτικού του λόγου. Η ικανότητα και ή μαεστρία του έρμηνευτή έγκειται στον **τρόπο** και στο **βαθμό**, πού μπορεί νά **έκσυγχρονίζει** τό έρμηνευόμενο κείμενο, έντοπίζοντας τά σημεία έπαφής «πομπού» και «δεκτών».

Τά ύψηλόπνοα, λοιπόν, κείμενα του παρελθόντος και του παρόντος χρόνου, όντας, γιά τόν άμύητο, «έπτασφράγιστα», χρήζουν φωταγώγησης, διασάφησης και άνάλυσης. Αυτό τό πνευματικό άθλοθέτημα τό αναλαμβάνει ό Έρμηνευτής.

Ό άρχηγέτης και θεμελιωτής τής Έρμηνευτικής Έπιστήμης Γερμανός φιλόσοφος και θεολόγος Σλαΐερμάχερ, έπισημαίνοντας τή δυσκολία του έρμηνευτικού έγχειρήματος, άποφαίνεται: «Γιά τήν έρμηνεία χρειάζεται έμφυτη μαντική προδιάθεση. Ό Έρμηνευτής δέ γίνεται, αλλά γεννάται». (Ίδέ Κ. Γεωργούλη τό σχετικό λήμμα στο Έγκυκλ. Λεξικό “Ήλιος”).

Συνοψίζοντας τήν «πανοπλία», πού πρέπει νά διαθέτει ό Έρμηνευτής, συμπεραίνω: Ό Έρμηνευτής είναι άπαραίτητο νά διαθέτει: Έμφυτη μαντική προδιάθεση (Σλαΐερμάχερ), ένορατική διαύγεια, διαίσθηση, διορατικότητα, όξυδέρκεια, διεισδυτική ικανότητα, γνώση τής δομολειτουργικής ύφης τής γλώσσας τών κειμένων, καθώς και τών λεπτών σημασιολογικών και συναισθηματικών άποχρώσεων του έλληνα λόγου, έρωτική σχέση μέ τό έρμηνευόμενο κείμενο, ανθρωπογνωστική και ψυχοδιαγνωστική ικανότητα, έξοικείωση μέ τόν ιδεολογικό κόσμο και τό βιοθεωρητικό credo του έρμηνευόμενου συγγραφέα, γνώση του ευρύτερου πολιτιστικού περιγυρου, μέσα στον όποιο κυοφορήθηκε και γεννήθηκε τό έρμηνευόμενο κείμενο.

Καθίσταται, συνεπώς, πρόδηλο ότι ή Έρμηνεία, ως **μαντική τέχνη** και ως **εύρεση και άνάλυση ούσιωδών άποκαλύψεων**, είναι μιά **πολύπλοκη, βυθομετρική και έταστική** διαδικασία. Μοιάζει μέ την «**άξονική τομογραφία**». Ό Έρμηνευτής, μέ ύψωμένες και όρθά προσανατολισμένες τίς έρμηνευτικές του «κεραίες», διεισδύει στο έρμηνευόμενο κείμενο και, ραβδοσκοπώντας, **ίχνεύει** τά λανθάνοντα νοήματα, τά **συλλαμβάνει**, τά **κατανοεί**, τά **φωτίζει**, τά **αναλύει** και, τέλος, τά **διατυπώνει**.

Ό αναλυτικός λόγος του Έρμηνευτή άποτελεί **ένα νέο μορφικό γεγονός**, μέ διασαφηνισμένο τόν άσαφή λόγο του πρωτοτύπου. Αυτή ή αναλυτική έπαναδιατύπωση τών νοημάτων του έρμηνευόμενου κειμένου άποτελεί τήν **έπανασύνθεση**, τήν **έπανασύνταξη** του πρωτοτύπου.

Πρεβεζάνικα Χρονικά

Συνεπώς, ἡ ἔρμηνεία ἑνός κειμένου ἀποτελεῖ μιά **ἀναδημιουργία**, μιά «**δεύτερη ἔκδοση**» τοῦ πρωτοτύπου, σέ ἐπαυξημένη καί «φωταγωγημένη» μορφή. Ἐάν τό πρὸς ἔρμηνεία κείμενο εἶναι τό «σκοτεινό» καί, ἔρμητικά, κλειστό «**οἰκοδόμημα**», ἡ ἔρμηνευτική ἐπεξεργασία του εἶναι τό «φωταγωγημένο» καί μέ ἀνοιχτές τίς εἰσόδους του «**ἐποικοδόμημα**». Ἐξυπακούεται, βέβαια, ὅτι τό «ἐποικοδόμημα», πού χτίζει ὁ Ἑρμηνευτής, δέν ἐπιτρέπεται νά ἀλλοιώνει τὴ «**Ναοδομία**», οὔτε νά τροποποιεῖ τὴν «**πολεοδομία**» τοῦ πρωτοτύπου. Ὁ Ἑρμηνευτής ὁμως, ὄντας ὁ ξεναγός, τῶν ἀμυήτων, στὰ «**δῶματα**» τοῦ «**οἰκοδομήματος**», χρησιμοποιοῦ, ἐκ τῶν πραγμάτων, τὸν **ἀναλυτικὸ λόγον**, ὁ ὁποῖος, φωτίζοντας τὰ σκοτεινά καί ἀσαφῆ σημεῖα τοῦ κειμένου, **ἐπιμηκύνει καί προεκτείνει** τίς νοηματικές δομές, ἀλλὰ καί **συμπληρώνει** τὰ, τυχόν, κενὰ τοῦ ἐρμηνευομένου κειμένου.

Ἐάν ὁ Ἑρμηνευτής θελήσει νά προσαρμόσει τὰ νοήματα τοῦ ἐρμηνευομένου κειμένου, «φορμάροντάς» τα στὰ δικά του ἰδεολογικά μέτρα, τότε εἶναι παραχαράκτης καί πλαστογράφος τοῦ κειμένου. Μιά τέτοια ἀπόπειρα συνιστᾷ **πνευματικὸ τυχοδιωκτισμὸ**. Ἐάν καί αὐτός ὁ κίνδυνος ὑπερβαθεῖ, τότε, μέ τὴ βοήθεια, πάντοτε, τοῦ ἐρμηνευτῆ, εἰσπνέουμε, ἀτόφιες, τίς μυροπνοές τοῦ κειμένου. Διαφορετικά, βρισκόμαστε μπροστά σέ νοθευμένο λόγον.

Ὁ Σλαΐερμάχερ ἀναγνωρίζει, στὸν ἐρμηνευτῆ, τὸ δικαίωμα τῶν ἐπιμηκύνσεων καί προεκτάσεων τοῦ κειμενικοῦ λόγου, μέ τὴ γνωμοδότηση: Ὁ Ἑρμηνευτής, ἐπεξεργαζόμενος τὰ νοήματα τοῦ συγγραφέα «**συνειδητοποιεῖ, πολλές φορές, κάτι, τὸ ὁποῖο δέν μπόρεσε νά ἐκφράσει, μέ σαφήνεια, ὁ συγγραφέας**». Ὁ Σλαΐερμάχερ, ἀφορμώμενος ἀπ' αὐτὴ τὴ διαπίστωση, διατύπωσε τὴν παράδοξο, ὅσο καί ἀληθινὴ πρόταση: «Ὁ Ἑρμηνευτής κατανοεῖ τὸ συγγραφέα καλύτερα, ἀπ' ὅσον ὁ συγγραφέας κατανοεῖ τὸν ἑαυτό του». (Κ. Γεωργούλη: ὁ.π.).

Καί, φυσικά, ἡ «ἐλευθερία», πού ἀναγνωρίζει, στὸν Ἑρμηνευτῆ, ὁ Σλαΐερμάχερ, δέν ταυτίζεται μέ τὴν ἀσυδοσία. Ὁ ἐρμηνευτής κινεῖται, πάντοτε, στὰ πλαίσια ἐκεῖνα, πού ὀριοθετοῦνται ἀπὸ τοὺς κανόνες τῆς ἐρμηνευτικῆς δεοντολογίας καί τίς προδιαγραφές τῆς.

Μέλημα τοῦ ἐρμηνευτῆ εἶναι ἡ ὀρθὴ **ἀναπαραγωγή καί ἀνασύνταξη** τοῦ πρωτοτύπου, τῆ βοήθεια, πάντοτε, τῶν ἀναγκαιουσῶν ἐξακτινώσεων τοῦ ἀναλυτικοῦ λόγου, ὥστε οἱ μελετητές τοῦ μόχθου τοῦ ἐρμηνευτῆ, νά γίνουν «**μέτοχοι**» τοῦ πνευματικοῦ «**Κεφαλαίου**» τῶν κειμένων. Ἐάν ὁ ἐρμηνευτής εὐστοχήσει, τότε εἶναι **μυσταγωγός** τῆς ψυχῆς καί **ιεροφάντης** τοῦ πολιτισμοῦ.

Γ' Ἀξιολόγηση τοῦ μύθου τοῦ Oscar Wilde

Τό «χειμωνιάτικο ρόδο» εἶναι μιά μυθοπλασία **πολυ-σήμαντη**, γι' αὐτό καί εἶναι ἐπιδεκτική πολλῶν ἐρμηνευτικῶν προσεγγίσεων καί ἀναγνώσεων. Ἡ συμβολική σημειολογία τοῦ μύθου ἐξακτινώνεται σέ πολλές κατευθύνσεις, καλύπτοντας ἔτσι τίς σπουδαιότερες πτυχές τῆς ψυχῆς καί τίς συστατικές ἐκφάνσεις τῆς ζωῆς. Πρόκειται γιά μυθοπλασία πολλαπλῆς νοηματικῆς εὐροίας καί ἐμβέλειας, καί τοῦτο, γιατί ὁ πόνος καί ἡ ἀγάπη, οἱ δύο «κοτυληδόνες» τοῦ προκείμενου μύθου, εἶναι οἱ κυριότεροι ἄξονες τῆς ζωῆς καί τὰ συγκλονιστικότερα καί μονιμότερα βιώματα τῆς ψυχῆς.

Το «χειμωνιάτικο ρόδο» μοιάζει μέ ἐρωτικό κρεσέντο, πού ἰχνηλατεῖ καί ἀποκαλύπτει τίς ὑπόγειες ροές τῆς ψυχῆς, ἰδιαίτερα ὅμως, αὐτές τοῦ πόνου καί τῆς ἀγάπης.

Ὅλα τα πλαστουργήματα τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, ἀπό τὰ ἐξέχοντα καί ὑψικόρυφα, μέχρι αὐτά τοῦ καθ' ἡμέραν βίου, ὑφαίνονται μέ **στημόνι** τὴν ἀγάπη καί **ὑφάδι** τὸν πόνο. Ὅλα τὰ ἔργα τῆς ψυχῆς εἶναι **ἀποστάγματα** πόνου καί ἀγάπης· εἶναι πλάσματα, στὰ ὁποῖα μνημειώνονται τὰ πανίερα αὐτά βιώματα τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ ἀγάπη καί ὁ πόνος, ὄντας τὰ «προηγιασμένα δῶρα» τῆς Σταυρικῆς Θυσίας τοῦ Χριστοῦ καί τὰ καθ-αγιασμένα βιώματα, ἀπ' ὅλους ἐκείνους, πού ἀγάπησαν καί πόνεσαν στή ζωὴ τους, εἶναι, ἀκριβῶς, τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα, πού προσδίδουν, στο «Χειμωνιάτικο ρόδο», **ιερότητα, παιδαγωγικότητα, διαχρονικότητα καί καθολικότητα**.

Τό παρόν μυθολόγημα, στή **γενικευμένη** του, βέβαια, ἐκδοχή, «εἰκονογραφεῖ» «τόν ψυχικό πόνο, μέ τόν ὁποῖο ἐξαγοράζεται κάθε πνευματική δημιουργία» (I. N. Θεοδωρακόπουλος), στήν **ἐξειδικευμένη** ὅμως παιδαγωγική ἀνάγνωσή του, «εἰκονίζει» τίς ἀληθινές τῆς ψυχῆς τοῦ δασκάλου, ὁ ὁποῖος ἀγωνιᾷ καί ἀγωνίζεται, ὥσπου νά λουλουδίσει καί νά μεστώσει, στόν κῆπο τῆς ψυχῆς τοῦ παιδευόμενου, μέ τή δική του, βέβαια, συνέργεια, τό εὐείδες καί πανεύοσμο «ρόδο» τῆς μόρφωσης. Συνεπῶς, ἡ παιδαγωγική ἀνάγνωση τοῦ παρόντος μύθου, ἐκτιμῶ ὅτι εἶναι **ἐμφανής, προσφυής καί εὐάρμοστη** στό παιδευτικό ἐνέργημα.

Βέβαια, ὁ Oscar Wilde δέν ἦταν δάσκαλος, μέ τὴν ἐξειδικευμένη σημασία τοῦ ὄρου, γι' αὐτό, συνθέτοντας τὸν προκείμενο μῦθο, δέν ἦταν, ἀσφαλῶς, στίς προθέσεις του νά «ἀγιογραφήσει» τό πρόσωπο τοῦ δασκάλου, μά οὔτε καί νά ἐκθειάσει, ἀποκλειστικά, τὸν **παιδαγωγικό πόνο**, δασκάλου καί μαθητῆ, γιατί τότε, ὁ μῦθος θά εἶχε, ὅπωςδήποτε, διαφορετική

Πρεβεζάνικα Χρονικά

πλοκή και έκβαση, χωρίς να υπάρχουν, σ' αυτόν, εμφανή παιδαγωγικά ελλείμματα.

Παρά ταῦτα ὁμως, ὁ μῦθος, παιδαγωγικά ἀναγιγνωσκόμενος, ἐπέχει θέση «**Δοξαστικοῦ**» τοῦ παιδευτικοῦ ἐνεργήματος· εἶναι ἓνα «**Μεγαλυνάρι**», πού ὑμνολογεῖ τήν ψυχοπνευματική μεγαλειότητα τοῦ μορφοπλάστη παιδαγωγοῦ· μοιάζει μέ θρηνητικό «**Συναξάρι**», ὅπου ἀποτυπώνεται καί μνημειώνεται τό «μαρτύριο» καί ἡ «μαρτυρία» τῆς ὀδυνόμενης καί ὠδίνουσας ψυχῆς τοῦ δασκάλου.

Ὁ προκείμενος, λοιπόν, μῦθος, παρά τήν παιδαγωγική του ἐμφάνεια, ὡστόσο, δέ διαθέτει **παιδαγωγική ἀρτιμέλεια**. Κρινόμενος, μέ ἀκραιφνή παιδαγωγικά κριτήρια, εἶναι **ἐλλειπτικός, μονο-μελής, μονο-πολικός**, ἦτοι, μονομερῶς, **δασκαλοκεντρικός**. Τό «ἕτερον ἡμῖς» τῆς παιδευτικῆς λειτουργίας, ὁ μαθητής, καί ὁ ἰσοσθενής καί ἰσότιμος ρόλος του, μέ ἐκεῖνον τοῦ δασκάλου, στο τελετουργικό τῆς παιδευτικῆς πράξης, ἀπουσιάζουν.

Στό παρόν μυθολόγημα, **μονομαχεῖ** ὁ «πάσχων δάσκαλος» (ἠηδόνι), ἐνῶ ὁ «συμπάσχων μαθητής» (ὁ νέος) ἀπουσιάζει ἀπό τό δεύτερο καί, κυρίως, ἀπό τό τρίτο ἐπεισόδιο, ὅπου κορυφώνεται ἡ δραματουργία καί ἐπικεντρώνεται ἡ οὐσία τοῦ μύθου.

Πάντως, ὁ Oscar Wilde, στό δασκαλοκεντρικό αὐτό μυθολόγημα, ἔστω καί ἀνεπιγνώστως, ἀποκαθιστᾷ καί καταξιώνει τό ἀνθρωπολογικό μοντέλο τῶν λειτουργῶν τοῦ παιδευτικοῦ λόγου, πού τόσο ἔχει ἀπαξιωθεῖ καί ἐκφυλισθεῖ, στούς σημερινούς ἀντιπαιδευτικούς καιρούς. Ὁ δάσκαλος τοποθετεῖται στό ἐξέχον καί περίοπτο ἐκεῖνο βᾶθρο, πού προσιδιάζει στήν ὄντολογία τῆς παιδευτικῆς λειτουργίας καί στό μορφογενετικό ἔργο του.

Ὁ ἐρωτευμένος, λοιπόν, νέος, ὁ ὁποῖος, κατά τήν παιδαγωγική σημειολογία τοῦ μύθου, ὑποδύεται τό ρόλο τοῦ μαθητῆ, ὕστερα ἀπό τήν κατά μόνας, ἀγωνιώδη καί ἀτελέσφορη ἀναζήτηση τοῦ «κόκκινο ρόδου» (α' ἐπεισόδιο), ἀποσύρεται ἀπό τά δρώμενα καί, ἔκτοτε, κηρύσσεται «**ἀγνοούμενος**», ἥ, ὅπως θά σημειώναμε στό ἔντυπο τοῦ σχολικοῦ Ἀπουσιολογίου, «**ἀδικαιολογήτως ἀπών**».

Τό ἀμφίπλευρο, τό παλινδρομικό «**δοῦναι καί λαβεῖν**», δασκάλου καί μαθητῆ, πού συνιστᾷ τήν **οὐσία** καί τή **διαλεκτική** τοῦ παιδευτικοῦ ἐνεργήματος, δέν εἰκονίζεται στόν ἐν λόγῳ μῦθο. Ὁ νέος τοῦ μύθου (μαθητής) δέν ἐπικοινωνεῖ οὔτε διαλέγεται μέ τό ἠηδόνι (δάσκαλο). Δέν παρίσταται, ἀκόμη, οὔτε καί ὡς θεατής, ἔστω καί «μακρόθεν ἐστώς», στό μαρτύριο τοῦ ἠηδονιοῦ. Τό ἠηδόνι ἀνεβαίνει στό ἰκρίωμα τῆς θυσίας καί τοῦ πόνου, ἀπόντος τοῦ νέου, χάριν τοῦ ὁποῖου θυσιάζεται.

Συνεπῶς, ἡ καταστατική ἀρχή τῆς παιδευτικῆς λειτουργίας, σύμφωνα

μέ την όποία, «**ό παιδεύων παιδύεται και ό παιδευόμενος παιδύει**», είναι άπούσα. Άφοϋ, λοιπόν, τό παιδευτικό «**κύκλωμα**» λειτουργεί μονο-πολικά: άφοϋ ό δύτερος πόλος, ό μαθητής, άπουσιάζει και ώς παιδευόμενος και ώς παιδευτής, αυτό σημαίνει ότι, στό παρόν μυθολόγημα, καταστρατηγείται ή άξιολογική αυτή παιδαγωγική άρχή.

Τό παιδευτικό ένέργημα, δομολειτουργικά, έχει διπολική «καλωδίωση». Είναι μίλημα δύο ψυχών, του δάσκαλου, που μορφώνει και μορφώνεται, και του μαθητή, που μορφώνεται και μορφώνει. Όταν δέ συνυπάρχουν και δέ συλλειτουργούν οι δύο αυτοί καταστατικοί παράγοντες της παιδευτικής λειτουργίας, τό παιδευτικό φαινόμενο είναι, όντολογικά, έλλειπτικό και, δομολειτουργικά, άνυπόστατο.

Ό φιλόσοφος και Παιδαγωγός Ε. Π. Παπανουτσος, σχετικά, άποφαινεται: «Ή Παιδεία είναι τό μοναδικό εκείνο στό είδος του ψυχικό κύκλωμα, που ένώνει σε μία στιγμή ζωής τον Παιδαγωγό με τον παιδευόμενο και πά-λι τους δύο με τό αντικειμενικό πνεύμα» («Φιλοσοφία και Παιδεία», Άθή-να 1958, σελ. 83-84).

Όμως, παρά την άπουσία του ενός εκ των δύο πόλων του παιδευτικού «κυκλώματος», ώστόσο τό, μονομερώς, πάσχον και δρών άηδόνι, αφήνει να διαχέεται στό μύθο ένα έμφανές **παιδαγωγικό κλίμα**. Άπό τις ένέργειες του, έστω και μονομαχοϋντος, άηδονιού αναδύονται ούσιώδη και εύγνω-στα παιδαγωγικά στοιχεία, τά όποία θά άξιολογηθούν στην οικεία θέση.

Ή προκείμενη μυθική δραματουργία, από **συναισθηματικής σκοπιās** κρινόμενη, διαθέτει μία συγκλονιστική άμεσότητα, με πολλές κορυφώσεις ψυχικής άγωνίας και συμμετοχής. Τά φθέγματα και τά ενεργήματα των άψύχων όντων (άηδόνι - τριανταφυλλιές) **έμ-ψυχώνουν** τό κείμενο του μύ-θου, προσδίδοντας, σ' αυτό, άσπάρουσα ζωντάνια και έμφανή φυσικότητα. Ό μύθος, έν τη απλότητι και άφελότητι του, είναι, έξόχως, έπαγωγός και σαηνευτικός. Συναρπάζει την προσοχή, κινεί τό ένδιαφέρον, άφοπλίζει τον «άντάρτη» όρθό λόγο, ύποβάλλει, αιχμαλωτίζει, καθηλώνει, ένθουσιάζει και άνθρωπεύει την άνθρώπινη ψυχή.

Κι όλες αυτές οι βαρύτιμες «παροχές» συνεκφράζονται και συνεκφέρο-νται, στον παρόντα μύθο, γιατί ό κάθε μύθος κομίζει **άρχετυπικές και έ-σχατες** αλήθειες, οι όποιες είναι ήχήματα και άπηχήματα γηγενών καημών και πόθων της διαχρονικής ψυχής. Ό άνθρωπος, λοιπόν, είναι, γονιδιακά, **έμμυθο** και **μυθοδίαιτο** όν. Χωρίς τις άποκαλύψεις και τις έμφάνειες των μύθων, ό άνθρωπος διατελεί σε όντολογική πτωχεία και στέρηση.

Τό «Χειμωνιάτικο ρόδο», λόγω της έντονης συναισθηματικής φόρτισής του, λογχίζει τά φυλλοκάρδια κάθε ευαίσθητης ψυχής, ιδιαίτερα όμως αυτά

Πρεβεζάνικα Χρονικά

της ψυχής του δασκάλου, λόγω όμοιοπάθειάς του, μέ τό ἀηδόνι.

Οί «δονήσεις» τοῦ συγκλονιστικοῦ αὐτοῦ μύθου γίνονται αἰσθητές, ιδιαίτερα, στήν ψυχή τοῦ δασκάλου, καί τοῦτο, γιατί ὁ δικός του, κατ' ἐξοχήν, ψυχισμός διαθέτει τόν εἰδικό ἐκεῖνο «σειсмоγράφο», πού ἐντοπίζει τό «ἐπίκεντρο» καί καταγράφει, μέ ἀκρίβεια, τά ἐκπεμπόμενα «σήματα» αὐτοῦ τοῦ εἶδους καί γένους, ἤτοι τά «σήματα» τῆς ἀγάπης, τοῦ πόνου καί τοῦ ἔρωτα. Μέ ἓνα λόγο: Τό “Χειμωνιάτικο ρόδο” εἶναι ἔμφορτο ἀπό διαχρονικές παιδαγωγικές ἀξίες, καί ὄχι μόνο. Εἶναι ἓνα κείμενο, μέσα ἀπ' τίς γραμμές τοῦ ὁποῖου ἀναδύονται, «ὡς φωνή ὑδάτων πολλῶν», οἱ μυροπνοές τοῦ ἔρωτα, τῆς ἀγάπης, τῆς θυσιαστικῆς αὐτοπροσφορᾶς, τῶν ἐγωτικῶν ὑπερβάσεων, τοῦ δημιουργικοῦ πόνου καί τῆς «καθαρόαιμης» ἀνθρωπιᾶς. Καί ἓνα κείμενο, ἀνθρωποκεντρικό καί ἀνθρωπιστικό, εἶναι, ἐξ ὀρισμοῦ, ἱεροκεντρικό καί παιδευτικό.

Τέλος, ἔχω τή γνώμη, ὅτι ἡ παιδαγωγική ἀνάγνωση τοῦ παρόντος **δασκαλοκεντρικοῦ** μύθου εἶναι, κατά τεκμήριο, περισσότερο ἐγγυημένη καί αὐθεντική, ὅταν ὁ «ἀναγιγνώσκων» εἶναι δάσκαλος. Καί τοῦτο, γιατί οἱ παιδευτικές ἐμβιώσεις τοῦ δασκάλου ἀποτελοῦν τό ἐρμηνευτικό «πατρόν», πάνω στό ὁποῖο «κόβονται» οἱ κρυπτόμενες, στό κείμενο, παιδαγωγικές ἀντιστοιχίες. Ὁ ἐρμηνευτής δάσκαλος, μέ «μπούσουλα» τά βιώματα τῆς αἰθουσας, ἀποκρυπτογραφεῖ, μέ σιγουριά, τά λανθάνοντα, στό κείμενο, παιδαγωγικά στοιχεῖα. Καί, φυσικά, ὁ ὁποιοσδήποτε ἐρμηνευτής δάσκαλος, ἐπιχειρῶντας τήν παιδαγωγική ἀποκωδικοποίηση τοῦ προκειμένου μύθου, σέ καμμιά περίπτωση, δέν μπορεῖ νά υπερβεῖ **τή σκιά τοῦ ἀναστήματός του**, δηλ. τήν ποιότητα καί ποσότητα τῶν παιδαγωγικῶν ἐμβιώσεών του. Συνεπῶς, ἡ **ποιότητα**, πρωτίστως, καί ἡ **ποσότητα**, δευτερευόντως, τῶν παιδαγωγικῶν ἐμβιώσεων τοῦ ἐρμηνευτῆ δασκάλου εἶναι οἱ ἀσφαλιστικές ἐκεῖνες δικλίδες, πού ἐγγυῶνται τήν ὀρθή παιδαγωγική ἀνάγνωση τοῦ μύθου.

Δ' Δομολογία τοῦ μύθου

Τό “Χειμωνιάτικο ρόδο” ἀποτελεῖ **ἐνιαῖο** νοηματικό σῶμα, μέ δομική - ἀρχιτεκτονική διάρθρωση καί συγκεκριμένη διήκουσα ἔννοια, ἡ ὁποία **συν-έχει καί συσσωματώνει** τά ἐπί μέρους νοήματα, διασφαλίζοντας ἔτσι τήν ἐνότητα του.

Ἡ δομική σπονδύλωση τοῦ κειμένου, ἡ κεντρική του ἰδέα καί τά ἐπί μέρους νοήματα ἀποτελοῦν τά συστατικά στοιχεῖα τῆς παρούσας μυθοπλασίας, γενικά γνωρίσματα, ἄλλωστε, τοῦ γραπτοῦ λόγου.

Συνεπώς, ο ένιαίος κειμενικός λόγος τής προκείμενης μυθοπλασίας είναι **σύν-θεμα** όμοειδών, αλλά και έτεροειδών ιδεών, πράξεων και γεγονότων.

Άφοϋ τό κειμενικό **σύν-ολο** συγκροτείται από νοηματικά **ύπο-σύνολα**, αυτό σημαίνει ότι τό σώμα του **μερίζεται, μελίζεται**. Άλλωστε, ή πρόθεση **σύν** (σύν-ολο, σύν-θεμα) δηλώνει ότι ό λόγος τοϋ κειμένου άρμολογείται από νοηματικά **«τμήματα»**. Γι' αυτό, οί έπιχειρούμενες νοηματικές «τομές», στην μυθοπλασία (και σέ όποιοδήποτε, βέβαια, κείμενο) δέ συνιστοϋν «βιαιοπραγία» στό corpus τοϋ ένιαίου κειμενικοϋ λόγου, αντιθέτως, μάλιστα, ό μερισμός του είναι απαραίτητος, για μεθοδολογικούς - έρμηνευτικούς, κυρίως, σκοπούς.

Τά «τμήματα», όμαδοποιώντας τά όμοειδη και συναφή γεγονότα τοϋ κειμένου, διευκολύνουν τή συστηματική διερεύνηση και κατανόηση τών νοημάτων του. Τά όμοειδη «μέρη - μέλη» έποπτεύονται, από τή ματιά τοϋ έρμηνευτή, άνετότερα, άπ' ό,τι τά διαχεόμενα και διάσπαρτα, σ' όλόκληρο τό κείμενο, ποικίλα και έτεροειδη νοήματα και γεγονότα.

Ό Ι. Ν. Θεοδωρακόπουλος, σχετικά, άποφαίνεται: «Είναι ή μοίρα τοϋ νοϋ μας νά μή μπορεϊ νά νοήσει κάτι, χωρίς νά τό κομματιάσει, νά τό διαιρέσει» («Φιλοσοφία τής Παιδείας», σελ. 1). Ό Schiller, σέ μιá έπιστολή του προς τόν Goethe γράφει: «δυστυχώς γνωρίζουμε μονάχα εκείνο πού χωρίζουμε» (Ι. Ν. Θεοδωρακόπουλος: ό. π. σελ. 2).

Έξυπακούεται, βέβαια, ότι ό μερισμός ενός κειμένου δέ γίνεται κατά τή **βούληση** και **δόκηση** του Έρμηνευτή, αλλά οί όποιες και όσες «τομές» ύποδεικνύονται από τήν ίδια τήν πλοκή και ροή τών γεγονότων και καθορίζονται από τή δομολειτουργική ύφή τοϋ κειμένου. Αυτές οί «όρίζουσες» είναι, κυρίως, εκείνες πού σηματοδοτοϋν τίσ όριοθετήσεις τών νοηματικών έννοτήτων.

Στήν άρμοδιότητα τοϋ ίχνηλάτη - έρμηνευτή άπομένει νά μερίσει τό κείμενο, σύμφωνα μέ τήν άρχιτεκτονική διάρθρωση και διάταξη, πού έδωσε σ' αυτό, ό πρωτομάστορας του, ό συγγραφέας.

Η δομή, λοιπόν, και ή πλοκή τών γεγονότων τοϋ “Χειμωνιάτικου ρόδου”, καθώς και οί δρωσες, στό μυθολόγημα, έμψυχες και άψυχες όντότητες, «ύποδεικνύουν» τή διαίρεσή του σέ **τρία** νοηματικά ύπο-σύνολα - έπεισόδια, πού μπορεϊ νά τιτλοφορηθοϋν:

α) Άναζητήσεις άτελέσφορες (Πρώτο Έπεισόδιο). Ό έρωτευμένος νέος τοϋ μύθου, μονώτατος, βαρύθυμος και βαρυσάλων, άναζητεϊ, στό χειμέριο και χειμαζόμενο τοπίο τοϋ κήπου του, τό άπαιτηθέν, από τήν άγαπημένη του, «κόκκινο ρόδο», πλήν όμως ματαιοπονεϊ. Οί άγωνιώδεις και επίμο-

Πρεβεζάνικα Χρονικά

νες αναζητήσεις του αποβαίνουν άκαρπες.

β) Ἡ αὐτεπάγγελτη παρέμβαση τοῦ ἀηδονιοῦ (Δεύτερο Ἐπεισόδιο). Ἡ ἄηδονι συμμερίζεται τὸν ἀδιέξοδο πόνου τοῦ νέου καὶ ἐλαυνόμενο ἀπὸ τὴν ἀγάπη, ἡ ὁποία «οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς» (Α΄ Κορ. 13, 5), ἀλλὰ «σκοπεῖ τὰ τῶν ἐτέρων» (Φιλ. 2, 4), παρεμβαίνει, αὐτόκλητα, καὶ διαπραγματεύεται, μὲ τὴ δεύτερη τριανταφυλλιά, τὰ «λύτρα» ἐξαργύρωσης τοῦ ἀναζητούμενου ρόδου.

γ) Ἡ ἐθελουσία θυσία τοῦ ἀηδονιοῦ (Τρίτο Ἐπεισόδιο). Τὸ ἀηδόνι ἀποδέχεται, ἀσμένως, τοὺς ἐπώδυνους ὄρους, πού διελάμβανε ἡ «συνταγή» τῆς τριανταφυλλιάς καὶ μὲ τὴν ἐθελούσια θυσία του πλαστουργεῖ τὸ ἀναζητούμενο «ρόδο», χρωματουργῶντας το μὲ τὸ αἷμα τῆς καρδιάς του.

Ε΄ Παιδαγωγικὴ ἀνάγνωση τοῦ μύθου

α) Νοηματικὴ ἀνάλυση καὶ παιδαγωγικὸς ὑπομνηματισμὸς τοῦ Πρώτου Ἐπεισοδίου

1. Νοηματικὴ ἀνάλυση

Τὸ πρῶτο ἐπεισόδιο ἀποτελεῖ τὸ **πρελούντιο**, τὸ **προανάκρουσμα** ἑνὸς **δημιουργικοῦ Requiem**, οἱ «θρηνητικοί» τόνοι τοῦ ὁποίου θὰ κορυφωθοῦν στό τρίτο, ἰδιαίτερα, ἐπεισόδιο, μὲ τὴν ἐπώδυνη καὶ ἐθελούσια θυσία τοῦ ἀηδονιοῦ. Ὁ «συνθέτης», λοιπόν, ὁ «ἐνορχηστρωτής» καὶ ὁ «ἐκτελεστής» τοῦ δημιουργικοῦ αὐτοῦ Requiem εἶναι ὁ βασιλιάς τῶν ὠδικῶν πτηνῶν, τὸ ἀηδόνι τοῦ μυθολογήματος.

Τὸ πρῶτο ἐπεισόδιο «**προλογίζει**» τὴν προκείμενη δραματικὴ μυθοπλασία. Εἶναι τὸ «**Εἰσοδικό**», πού προετοιμάζει τὴν παρέμβαση τοῦ ἀηδονιοῦ στά δρώμενα καὶ δρομολογεῖ τὸ «τελετουργικό» τῆς θυσιαστικῆς του αὐτοπροσφορᾶς.

Γιὰ νὰ ἀνοίξει, λοιπόν, ἡ αὐλαία τοῦ δράματος καὶ νὰ ἐμφανισθεῖ τὸ ἀηδόνι, ὡς «ὁ ἀπὸ μηχανῆς θεός» (Deus ex machina), γιὰ νὰ δομηθεῖ ἡ πλοκὴ τοῦ μύθου, ἀπαιτεῖται νὰ «σκηνοθετηθεῖ», προηγουμένως, τὸ **νανάγιο τοῦ ἔρωτα τοῦ παλληκαριοῦ**, ἀπαιτεῖται νὰ «ἐφευρεθεῖ» μιὰ ἀληθοφανῆς **ἀφετηρία**. Αὐτὴ, ἀκριβῶς, ἡ ἀφετηρία «σκηνοθετεῖται» στό πρῶτο ἐπεισόδιο. **Συγκεκριμένα:** Ὁ ἔρωτας, αὐτὴ ἡ κοσμογονικὴ δύναμη τῆς ζωῆς, αὐτὴ ἡ καρπερὴ «μήτρα» ὅλων τῶν ψυχικῶν καὶ πολιτιστικῶν ποιότητων, αὐτὴ ἡ ἔνθετη, ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ Θεοῦ, ἀνάφλεξη τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς, πυρπολεῖ καὶ πυρακτώνει σύνολη τὴν ὑπαρξὴ τοῦ μυθολογούμενου νέου.

Ὁ «κυβερνήτης» ὁμως τῆς ζωῆς καὶ ὁ «κόσμος» τῆς ψυχῆς τοῦ νέου, ὁ

ἔρωτας, ἐνῶ εἶναι, σύμφωνα μέ τό ἀπαράμιλλο ὕμνολόγημα, πού συνέθεσε ἡ ἐρωτική καί ποιητική ψυχή τοῦ Πλάτωνα, «ἐπιμελής ἀγαθῶν, ἀμελής κακῶν· ἐν πόνῳ, ἐν φόβῳ, ἐν πόθῳ, ἐν λόγῳ κυβερνήτης, ἐπιβάτης, παραστάτης τε καί σωτήρ ἄριστος, συμπάντων θεῶν τε καί ἀνθρώπων κόσμος». (Πλ. Συμπ. 197d), ὡστόσο, **βραχυκυκλώνεται**, ἀπό τήν πρώτη, κιόλας, στιγμή, ἀπό τήν ἀγαπημένη του, ἡ ὁποία, ὑπηρετώντας τή δραματουργική «οἰκονομία» τοῦ μύθου, ἀπαιτεῖ, ἀπό τό νέο, πιστοποιήσεις τῆς γνησιότητας τοῦ ἔρωτά του, **φυσικῶς ἀδύνατες**. Ἡ νέα ἀρνεῖται, στόν ἐραστή τοῦ ψυχοσωματικοῦ της κάλλους νέο, τή χορευτική ζεύξη μαζί του, ἥτοι τή συγκρότηση ἐρωτικῆς κοινωνίας, ἄν δέν τῆς δοθοῦν χειροπιαστές ἐγγυήσεις. Γιά νά καταστει, λοιπόν, ἡ ἐρωτική ἔλξη ἀμφίπλευρη καί παλινδρομική· γιά νά συναρμοσθοῦν οἱ δύο ὑπάρξεις, σέ μία **συν-ὑπαρξη**· γιά νά λειτουργήσουν οἱ ψυχές τους, ὡς «**μονάς ἐν δυάδι**», ἀπαιτεῖ, ἀπό τό νέο, νά τῆς προσφέρει ἕνα «κόκκινο ρόδο», σέ ἐποχή, μάλιστα, πού οἱ χειμαζόμενες τριανταφυλλιές διατελοῦν σέ λειτουργικό λήθαργο.

Τό αἶτημα αὐτό τῆς νέας βρῖσκεται, σαφῶς, σέ ἀναντιστοιχία, μέ τή **φυσική**, τή **λογική** καί τήν **ἠθική τάξη**. Καί ὅμως, τό φυσικῶς καί λογικῶς ἀκατόρθωτο, ἀλλά καί ἠθικῶς καί κοινωνικῶς ἄκομψο αὐτό αἶτημα τῆς νέας, θά ἀποδειχθεῖ, στό τρίτο ἐπεισόδιο, ἐφικτό καί πραγματοποιήσιμο, μέ τή θυσιαστική αὐτοπροσφορά τοῦ ἀηδονιοῦ.

Ἐμα τῷ ἀκούσματι τοῦ ἀκαταλογίστου αἰτήματος τῆς νέας, ἀρχίζει νά ξεδιπλώνεται τό ψυχικό δράμα τοῦ ἐρωτευμένου νέου. Ἡ ψυχή τοῦ νέου ὀδύρεται καί ὀδυνᾶται, γιατί ἡ ἀγαπημένη του τοῦ «ἔβαλε δύσκολα», ἀκατόρθωτα. Ὅμως, παρόλον ὅτι πολλή «ἀθυμία κατέσχε» τήν ὑπαρξή του, ὡστόσο δέν παραδόθηκε στήν ἀκηδία. Ὁ νέος **ἀ-πορεῖ**, ἀλλά δέν **ἀ-πρακτεῖ**. Ἡ «κραταιά ὡς ὁ θάνατος ἀγάπη» (ἘΑσμ. ἀσμάτ. 8, 6) δέν «καταθέτει τά ὄπλα». Ἡ καρδιά τοῦ νέου δέν παραιτεῖται ἀπό τό θεοδώρητο **ἐρωτικό της δικαίωμα**.

Ὁ ἐρωτόφωτος καί ἐρωτοκίνητος νέος, κατώδυνος τήν ψυχή, βαρυαλγῶν καί ἀκροπενθῶν, ἀναζητεῖ, στή «νεκρή πολιτεία» τοῦ κήπου, τό «πειστήριο» τοῦ ἔρωτά του, τό «κόκκινο ρόδο», πλὴν ὅμως ματαιοπονεῖ, γιατί «νεκραναστάσεις» ρόδων, στή «νεκρή πολιτεία» τοῦ χειμαζόμενου κήπου δέ γίνονται. Ἡ νομοτέλεια τῶν φυσικῶν φαινομένων εἶναι ἀτεγκτη, γι' αὐτό δέν ἀνατρέπεται. Τέτοιες, ὀλοορριζί, ἀνατροπές γίνονται στήν **πνευματική** καί **ἠθική** περιοχή.

Ἔτσι, τό ἄριστα σκηνοθετημένο ναυάγιο τῆς ἀγάπης τοῦ νέου ἀνοίγει τήν «αὐλαία», γιά νά ἐμφανισθεῖ στή σκηνή τό ἀηδόνι, ὁ **μονομάχος**, ἐφεξῆς, τοῦ δράματος, ὁ **δημιουργός** καί **χρωματουργός** τοῦ «κόκκινου ρόδου».

Πρεβεζάνικα Χρονικά

2. Παιδαγωγικός υπόμνηματισμός του Πρώτου Έπεισοδίου

Στό πρώτο έπεισόδιο, τό «είσοδικό» τοῦ μύθου, ὑπάρχουν, κρυπτογραφημένες, οὐσιώδεις παιδαγωγικές θέσεις. Ἀποπειρῶμαι τήν ἀποκρυπτογράφησή τους, ραβδοσκοπώντας:

α) Ὁ διακαής καημός καί πόθος τοῦ μυθολογούμενου νέου, ν' ἀποκτήσει τό «κόκκινο ρόδο», πού θά τοῦ ἐξασφάλιζε ὑπαρξιακή πληρότητα καί τήν εὐεστώ τῆς ψυχῆς του, **παιδαγωγικά ἀναγινωσκόμενος**, ἀντιστοιχίζεται μέ τόν ἀσίγαστο καημό τῆς ἄ-σχημης καί ἄ-μορφης ψυχῆς ν' ἀποκτήσει τό «κόκκινο ρόδο» τῆς μόρφωσης, ν' ἀποκτήσει δηλ. συμμετρική μορφή καί ἁρμονικό, σέ ἀναλογίες, σχῆμα.

Ἡ μόρφωση, συνεπῶς, τῆς ψυχῆς ἀποτελεῖ τό **πρώτιστο** καί τό **μέγιστο** ζητούμενο τῆς ζωῆς· εἶναι «μέγα καλό καί πρώτο». Ὁ Ἀριστοτέλης θά ἀποκαλοῦσε αὐτό τό ζητούμενο «θήραμα κάλλιστον βίου». Ἄν αὐτό τό «θήραμα» καταστῆ ἀπό-κτημα, τότε ὁ «θηραγρέτης» ἄνθρωπος αἰσθάνεται ὑπαρξιακή πληρότητα καί εὐδαιμονία. Ἀντιθέτως, ἡ ἐσωτερική ἄ-μορφία καί ἄ-σχημία συνιστᾷ ὄντολογική πτωχεία καί στέρση. Χωρίς τό «ρόδο» τῆς μόρφωσης, ὁ ἄνθρωπος αἰσθάνεται ἐλλειμματικός καί ἀνολοκλήρωτος, καί κατατρύχεται, διά βίου, ἀπό τό σύνδρομο τῆς ἀπουσίας καί τῆς στέρησης, κάποιου **ὀργανικοῦ** καί **ὄντολογικοῦ** στοιχείου τῆς ἀρχέγονης θεομορφίας του. Ὁ ἄνθρωπος, τότε μονάχα, εἰρηνεύει, γαληνεύει καί εὐδαιμονεῖ, ὅταν τό «χάος» τῆς ψυχῆς του μετασχηματίζεται σέ «κόσμο».

Αὐτό τόν πρωτοκορυφαῖο καημό τῆς ψυχῆς ν' ἀποκτήσει **ἐσωτερική ὁμορφία**, ὁ πλατωνικός Σωκράτης, στήν κατακλείδα τοῦ “Φαῖδρου”, τόν ἔκαμε προσευχή: «ᾧ φίλε Πᾶν τε καί ἄλλοι ὅσοι τῆδε θεοί, δοίητέ μοι καλῶ γενέσθαι τᾶνδοθεν· ἔξωθεν δέ ὅσα ἔχω, τοῖς ἐνός εἶναι μοι φίλια. Πλούσιον δέ νομίζοιμι τόν σοφόν· τό δέ χρυσοῦ πλῆθος εἶη μοι ὅσον μήτε φέρειν μήτε ἄγειν δύναιτ' ἄλλος ἢ ὁ σῶφρων» (“Φαῖδρος” 279 C). Ὁ καθηγητής I. N. Θεοδωρακόπουλος μεταφράζει: «Ἀγαπητέ μου Πᾶνα καί σεῖς οἱ ἄλλοι θεοί αὐτοῦ ἐδῶ τοῦ τόπου, δόστε μου νά γίνω ὁμορφος μέσα μου. Καί ὅσα ἔχω ἔξωθέ μου νά εἶναι φιλιωμένα μέ ὅσα ἔχω μέσα μου. Πλούσιος ὅμως νά μοῦ φαίνεται ὁ σοφός. Καί χρυσοῦ πλῆθος νάχω ὅσο μήτε νά σηκώσει μήτε νά βαστάξει ἤμπορεῖ ἐπάνω του ἄλλος παρά ὁ φρόνιμος» (Ἰδέ I. N. Θεοδωρακόπουλου: “Πλατωνικός Φαῖδρος” Εἰσαγωγή, ἀρχαῖο καί νέο κείμενο μέ σχόλια, Ἀθῆναι 1948, σελ. 463).

β) Ἡ, κατά μόνας, ἀναζήτηση τοῦ «ρόδου» τῆς μόρφωσης δέν τελεσφορεῖ, ὅπως δέν τελεσφόρησαν καί οἱ **μοναχικές** προσπάθειες τοῦ μυθολογούμενου νέου, γιά τήν ἀπόκτηση τοῦ «κόκκινου ρόδου».

Παρόλο, πού ἡ συμβολή τῆς **αὐτομόρφωσης** δέν ἤμπορεῖ νά θεωρηθεῖ

ἀμελητέα και ἀναποτελεσματική, ὡστόσο οἱ ὅποιες και ὄσες «παροχές» τῆς αὐτομόρφωσης εἶναι ἀναιμικές και ἄνευρες, ἀφοῦ δέν πέρασαν ἀπό τὰ ζωηφόρα «φίλτρα» τῆς σχεσιοδυναμικῆς κοινωνίας τῶν προσώπων. Στό «Συλλεΐτουργο» τῆς Παιδαγωγίας και τῆς Μαθητείας, οἱ γνώσεις και τό ἦθος «ἱερολογοῦνται» και «ἱερώνονται».

Οἱ γνώσεις, τὰ βιώματα και οἱ μνήμες τῆς αἰθουσας διαθέτουν τὰ δυναμογόνα ἐκεῖνα «ἐνζυμα», πού μεταβολίζουν και μεταπλάθουν ὁλόκληρο τό σῶμα τοῦ γνωσιολογικοῦ και συναισθηματικοῦ «φυράματος», τό ἀποκτηθέν και ἀποκτηθησόμενο, σέ **πλουτισμό ψυχῆς**, σέ «**Ἄρτο ζωῆς**».

Γνώσεις, πού δέ μεταποιήθηκαν, ἀπό τή «μαγιά» τῆς αἰθουσας, πού δέ «μυρώθηκαν», ἀπό τήν ψυχή τοῦ δασκάλου, εἶναι ἀν-ούσιες και ἄ-οσμες· μοιάζουν μέ τεχνητά λουλούδια, πού ἔχουν, ὅπωςδήποτε, θωριά, ἀλλά δέ διαθέτουν τήν εἶδή, τό ἄρωμα και τό χρῶμα τῶν φυσικῶν λουλουδιῶν.

Γιά νά ἀποκτήσει, λοιπόν, ὁ ἄνθρωπος ἐσωτερική εἶδή, εἶναι ἀπαραίτητη ἡ σύμπραξη και ἡ συνέργεια τοῦ δασκάλου.

Καμμία τεχνολογική ἐφεύρεση (Διαδίκτυο κ.λπ.) και κανένα ὀπτικοακουστικό μέσο δέ μπορεῖ νά ἀντικαταστήσει τή **φωνή**, τήν **πνοή** και τήν «**ζῶσα ψυχή**» τοῦ δασκάλου. Ἡ ψυχή τοῦ δασκάλου εἶναι ἐκεῖνη, πού ἐμψυχώνει και ζωογονεῖ τίς γνώσεις, πού οὔσιώνει και ἱερώνει τό ἦθος.

Ἡ συμβολή, ἐπομένως, τοῦ δασκάλου στή μορφοπλασία τῆς ψυχῆς εἶναι **ἀναντικατάστατη**· εἶναι ἡ *conditio sine qua non* τῆς ἀνθρωποπλασίας. Στό ἐρώτημα, λοιπόν, τοῦ ψαλμωδοῦ: «Τίς δώσει μοι πτέρυγας ὡσεῖ περιστερᾶς και πετασθήσομαι και καταπαύσω;» (Ψαλ. 54, 7), πού εἶναι και ἐρώτημα κάθε μαθητῆ, πού ἐρᾶται τό «ρόδο» τῆς μόρφωσης, ἡ ἀπάντηση εἶναι μονοσήμαντη και μονοδρομική: **Ὁ δάσκαλος**. Ὁ δάσκαλος ὅμως ὁ χαρισματικός και ταλαντοῦχος, δηλ. «ὁ ἐγκύμων κατά τήν ψυχήν» (Πλ. Συμπ. 208 ε), ὁ φωτεινός και φωτισμένος, ὁ ἀγχίθεος και θεήλατος· ὁ δάσκαλος, πού διακατέχεται και συγκλονίζεται ἀπό τόν παιδαγωγικό ἴμερο.

γ) Ὅπως τό «κόκκινο ρόδο», πού ἀναζητοῦσε ὁ νέος τοῦ μύθου, δέ βρέθηκε στόν **χειμαζόμενο** και **θυελλόπληκτο** κῆπο, ἔτσι και τό «ρόδο» τῆς μόρφωσης δέν ἀνθίζει, οὔτε εὐδοκιμεῖ σέ ψυχές «**ἀνεμοδαρμένες**» και **ρημαγμένες**, ἀπό τήν πολύμορφη κακότητα, μά οὔτε και σέ ψυχές, πού δέν ἔχουν γεωργηθεῖ, μέ τό ὑνί τοῦ πόνου και τῆς ἀγάπης. Ψυχές **ἀνήροτες**, ἀπό τό «δίδυμο» τοῦ πόνου και τῆς ἀγάπης, εἶναι ἀδύνατο νά αἰσθανθοῦν τούς ιδιότυπους ἐκείνους γλυκασμούς, πού παρέχει ἡ **οὐσιαστική** μόρφωση, ἡ **ὄντολογική** παιδεία.

Οἱ γνώσεις, πού δέν ἐπιφέρουν, στόν ἄνθρωπο, ἐσωτερική ἀναδόμηση και ἀνάταξη, εἶναι ἀν-ούσιες, περιττές και, πολλές φορές, ἐπιβλαβεῖς.

Πρεβεζάνικα Χρονικά

Όσοι, λοιπόν, «πλανῶντες καὶ πλανώμενοι», ισχυρίζονται, με περισσή, μάλιστα, κομπορρημοσύνη, ὅτι διαθέτουν παιδεία, ἐνῶ παραμένουν, ἐσωτερικά, ἀμεταποίητοι, αὐτοὶ πρακτορεύουν «πραμάτειες» ἀπατηλές, νόθες καὶ ψευδεπίγραφες.

δ) Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι, **δυνάμει**, μέτοχοι τῶν ἀγαθῶν τῆς παιδείας. Γιὰ νὰ καταστοῦν ὁμως, **ἐνεργεία**, μέτοχοι ἀπαιτοῦνται ἐπίμονες προσπάθειες καὶ ἀναζητήσεις, ἀπὸ **ἐρωτογενεῖς** καὶ **ἐρωτοκίνητους** ἀναζητητές. Ἄν οἱ σχέσεις τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τὴν παιδεία δὲν εἶναι **ἐρωτικές** (ὅπως ἐρωτική ἦταν ἡ ἀναφορά τοῦ νέου πρὸς τὴ νέα), τότε, τὸ «ρόδο» τῆς μόρφωσης δὲ θὰ μεστῶσει ποτέ καί, συνεπῶς, ὁ ἔνδον κόσμος τοῦ ἀνθρώπου θὰ παραμένει, ἐσαεὶ, «ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος».

ε) Ὁ ἔρωτας, σύμφωνα μετὰ τὰ διαπιστωτικὰ πορίσματα τῆς Ἀνθρωπογνωσίας καὶ τῆς Ψυχανάλυσης, εἶναι **πάθος προσφορᾶς** καὶ **πάθος ζήτησης**, ἀλλὰ καὶ **ὄλβος πληρότητας** καὶ **πόνος ἔνδειας**.

Αὐτὲς οἱ «σταθερές» τοῦ ἐρωτικοῦ γεγονότος, εἶναι καὶ οἱ λειτουργικοὶ ἄξονες καὶ οἱ πυλῶνες τοῦ παρόντος μυθολογήματος.

Ἀναλυτικότερα: Τὸ **πάθος προσφορᾶς** καὶ ὁ **ὄλβος πληρότητας** εἶναι τὰ προσδιοριστικὰ γνωρίσματα τοῦ ἀηδονιοῦ. Τὸ ἀηδόνι ἐξ-ίσταται, ὑπερβαίνει τὰ ὅποια ἐγωτικά καὶ ἀτομοκεντρικά «ἀναχώματα», καὶ αὐτοπροσφέρεται, γιατί ἀγαπᾷ. Ἡ ἀγάπη εἶναι ἡ δύναμη ἐκείνη, πού παρέχει, στό ἀηδόνι, τὸν ὄλβο τῆς πληρότητας, ἡ δὲ ἀνάγκη τῆς προσφορᾶς ἐκπορεύεται ἀπὸ τὸν ὄλβο τῆς πληρότητας. Τὴν ἀσυγκράτητη ἀνάγκη τῆς προσφορᾶς τὴν ἐπικυρώνει καὶ ὁ Ἄπ. Παῦλος, διακηρύσσοντας, ἐξομολογητικά: «ἀνάγκη γάρ μοι ἐπίκειται· οὐαὶ δέ μοι ἐστὶν ἐάν μὴ εὐαγγελίζωμαι» (Α΄ Κορ. 9, 16). Ἡ ἀγάπη, ὅπου ὑπάρχει, εἶναι πλεόνασμα ψυχῆς καὶ πλήρωμα ζωῆς. Τὸ ἀηδόνι, λοιπόν, αὐτοπροσφέρεται καὶ προσφέρει, γιατί ἀγαπᾷ. Οἱ δάσκαλοι, ἐπομένως, οὔτε προσφέρουν στό μαθητὴ, οὔτε προσφέρονται, γιὰ τὸ ἔργο τῆς παιδαγωγίας, ὅταν δὲν ἀγαποῦν. Ἐξάλλου, τὸ **πάθος ζήτησης** καὶ ὁ **πόνος ἔνδειας** εἶναι τὰ γνωρίσματα τοῦ νέου καὶ τῆς νέας τοῦ μύθου. Ὁ νέος ζητεῖ τὴν ἀνταπόκριση τῆς νέας, στόν ἔρωτά του. Χωρὶς αὐτὴ τὴν ἀνταπόκριση, αἰσθάνεται ἔνδεής. Ἡ νέα εἶναι κι αὐτὴ ἔνδεής. Ζητεῖ κάτι οὐσιαστικό, πού τῆς λείπει. Ζητεῖ, ἀπὸ τὸ νέο, ἐγγυήσεις τῆς γνησιότητας τοῦ ἔρωτά του. Χωρὶς αὐτὲς, ἀδυνατεῖ ν' ἀνταποκριθεῖ στόν ἔρωτα τοῦ νέου, γιατί αἰσθάνεται ὅτι ὁ ἔρωτας, ἀτεκμηρίωτος, μετεωρίζεται στό κενό.

Κατὰ τὴ Φιλοσοφία ὁμως τῆς Παιδείας, ὁ ἔρωτας καὶ ἡ παιδεία εἶναι λειτουργίες **ὁμόρρυθμες** καὶ **ὁμόλογες**.

Τὸ **πάθος προσφορᾶς** καὶ τὸ **πάθος ζήτησης**, ἀλλὰ καὶ ὁ **ὄλβος πληρότητας** καὶ ὁ **πόνος ἔνδειας**, δομικὰ στοιχεῖα τοῦ ἔρωτα, εἶναι τὰ γνωρίσματα

τῆς Παιδείας. Συγκεκριμένα: Τό **πάθος προσφορᾶς** καί ὁ **ὄλβος πληρότητας** εἶναι τά ὄντολογικά γνωρίσματα τῆς ψυχῆς τοῦ δασκάλου, ἐνῶ τό **πάθος ζήτησης** καί ὁ **πόνος ἔνδειας** προσδιορίζουν τήν ψυχή τοῦ μαθητῆ.

Αὐτό τό διπλό «πάθος» τοῦ μαθητῆ, τῆς ζήτησης καί τῆς ἔνδειας, θεραπεύεται ἀπό τό «πάθος» τῆς προσφορᾶς καί τόν ὄλβο τῆς πληρότητας τοῦ δασκάλου. Ἡ παιδεία, λοιπόν, εἶναι «δύναμις θεραπευτική ψυχῆς» (Πλάτ. Ὅροι 416 Α). Θεραπεύει τά ἀσθενῆ καί ἀναπληρώνει τά ἐλλείποντα, τοῦ μαθητῆ. Ὁ ἄ-σχημος, ἐσωτερικά, μαθητής, παιδευόμενος, γίνεται εὖ-ειδής. Ἡ πνευματική του πενία μετασχηματίζεται σέ πλοῦτο, ἀπό τόν πλουτοῦντα καί εὐδαιμονοῦντα δάσκαλο. Γι' αὐτό, ἡ πενία καί ἡ ἔνδεια, πού αἰσθάνεται ὁ μαθητής, σέ τελευταία ἀνάλυση, εἶναι **ἡ δύναμη τῆς ἀδυναμίας του**· εἶναι ὁ **μεγάλος του πλοῦτος**, γιατί ὁ πόνος τῆς ἀ-μορφίας εἶναι ἐκεῖνος, πού γεννᾷ τόν ἔρωτα πρὸς τήν παιδεία, τόν πόθο τῆς πληρότητας.

Συνεπῶς, ὁ πόθος, γιά τήν ἀπόκτηση τοῦ «ρόδου» τῆς μόρφωσης φουντώνει καί τελεσφορεῖ, ὅταν προηγεῖται ἡ συνειδητοποίηση τῆς ἐσωτερικῆς ἀ-μορφίας καί στέρησης. Τό ἀηδόνι ἐνεργοποιεῖ τίς δυνάμεις του καί κινητοποιεῖται, ἀπό τή στιγμή, πού συνειδητοποιεῖ καί συμμερίζεται τό ἐρωτικό ἀδιέξοδο, τό ὑπαρξιακό πρόβλημα τοῦ μυθολογούμενου νέου. Τό ἴδιο ἰσχύει καί στό παιδευτικό ἐνέργημα: Οἱ ψυχικές δυνάμεις τοῦ δασκάλου ἐνεργοποιοῦνται, ἀπό τή στιγμή πού **συνειδητοποιεῖ, βιώνει καί συμμερίζεται** τήν ἔνδεια τοῦ μαθητῆ. Ἄν τό πρόβλημα τοῦ μαθητῆ δέ γίνει πρόβλημα καί τοῦ δασκάλου, τότε, οἱ παιδευτικές του κινήσεις θά εἶναι ἀπό ράθυμες ἕως τυπικές, περιοριζόμενες στά ἀνούσια πλαίσια τῆς ὑπαλληλικῆς «καθηκοντολογίας», πού κουράζει τόσο τούς δέκτες (μαθητές) ὅσο καί τόν πομπό τους (δάσκαλο).

στ) Ἡ νέα τοῦ μύθου, γιά ν' ἀνταποκριθεῖ στόν ἔρωτα τοῦ νέου, πρόβαλε ἀπαιτήσεις, ἔθεσε ὄρους, ζήτησε ἐγγυήσεις.

Ἡ παιδεία εἶναι κι αὐτή **ἀπαιτητική** καί, μάλιστα, ὑπερβαλλόντως. Εἶναι, ἀπό τή φύση τῆς, **μαξιμαλιστική** λειτουργία, γι' αὐτό, «τοποθετεῖ τόν πήχυ» πολύ ψηλά, ψηλότερα, ἴσως, ἀπό τίς «ἀλτικές» δυνατότητες τῶν «μικρομεσαίων». Ἀπαιτεῖ πανάκριβα ἀνταλλάγματα, ἀπό ὅλους ἐκεῖνους, πού φιλοδοξοῦν ἢ ἐπιθυμοῦν, νά «συννοικήσουν» μαζί τῆς, ὡς ἐραστές τῆς. Ἡ Παιδεία εἶναι, ἀκόμη, καί **ἀριστοκρατική** λειτουργία, μέ τήν ἔννοια ὅτι στά ἀθλοθετήματά τῆς ἀντέχουν καί διαπρέπουν οἱ ἄριστοι, οἱ χαρισματικοί, οἱ ποιοτικοί ἄνθρωποι.

Συνεπῶς, ἡ «ψυχῆς παιδεύσεις, ἧς οὔτε ἀνθρώποις οὔτε θεοῖς τῇ ἀληθείᾳ τιμιώτερον οὔτε ἔστιν ποτέ ἔσται» (Πλ. Φαῖδρο. 241 C), δέν εἶναι **αὐτονόητο** καί **ἀπροϋπόθετο** ἀπόκτημα, μά οὔτε καί ἀγαθό **ἄκοπο** καί **ἄμοχθο**. Προϋ-

Πρεβεζάνικα Χρονικά

ποθέτει μόχθους πολλούς καί αντιπαροχές πανάκριβες. Ἄπαιτεῖ, ἀπό τοὺς ἐπίδοξους ἐραστὲς τῆς, ἐπίγνωση τῶν δικῶν τους «ὄρειβατικῶν» δυνάμεων καί τοῦ δικοῦ τῆς «**δυσανάβατου**» ὕψους. Ἄπαιτεῖ τό «πλήρες δόσιμο», χωρὶς ἐκπτώσεις. Γι' αὐτό ἀρνεῖται νά καταστήσει μετόχους τῶν ἀγαθῶν τῆς τοὺς δοκησίσοφους, τοὺς οἰηματίες, τοὺς ράθυμους, τοὺς ἀπράγμονες, τοὺς νωθροκάρδιους.

Καί, βέβαια, οἱ ἀπαιτήσεις, πού προβάλλει ἡ παιδεία, δέν εἶναι **σαδιστικές ιδιοτροπίες**, ἀλλά **ιδιότητες**, σύμφυτες μέ τὴν ὄντολογία τῆς καί ὁμόζυγες μέ τὴ φύση τῆς. Καί τοῦτο, γιατί ἡ ἀνάταξη τῆς ἐσωτερικότητας τοῦ ἀνθρώπου, ἡ μετατροπὴ τῆς ψυχικῆς ἀταξίας, σέ τάξη, τῆς ἀ-σχημίας, σέ ὁμορφιά, εἶναι ἐγγεῖρημα δυσεπίτευκτο. Ἄνῃκει στά ἐπιπονότερα ἀθλήματα τῆς ζωῆς.

Συνεπῶς, τό «ρόδο» τῆς μόρφωσης ἐξαγοράζεται μέ **πανημέριο καί παννύχιο** μόχθο. Ἐξαργυρώνεται μέ τίς **ὠδίνες** καί τὴν **ὀδύνη** τῆς ψυχῆς, μέ τίς ἴδιες, ἀκριβῶς, ἀντιπαροχές, μέ τίς ὁποῖες τό ἀηδόνι ἐξαργύρωσε τό «κόκκινο ρόδο». Ἄπό ὅλα αὐτά συνάγεται, ἀβίαστα, ὅτι τό νεόκοπο ἐφεύρημα τῆς «**ἥσσανος προσπάθειας**» εἶναι, σαφῶς, ἀντιπαιδευτικό καί, ἐμφανῶς, λαϊκίστικο.

Περιττεύει, νομίζω, νά ἐπισημανθεῖ ὅτι **ἡ οὐσιαστικὴ παιδεία καί μόρφωση τοῦ ἀνθρώπου** δέν πραγματώνεται μέ τὴ συσσώρευση στείρων καί ἀποσπασματικῶν, ἀφυδατωμένων καί ἀποβιτανωμένων γνώσεων. Γνώσεις, αὐτοῦ τοῦ εἶδους, ἀδυνατοῦν νά ἐπιφέρουν **οὐσιαστικούς** ἐσωτερικούς μεταβολισμούς. Ἡ μόρφωση εἶναι ταυτόσημη μέ τὴν ψυχικὴ κοσμογονία: Εἶναι ἡ λείανση, ἡ καλλιέργεια, ἡ μεταστοιχείωση, ἡ ἀρτίωση, ὁ εὐγενισμός καί ὁ ἐξανθρωπισμός τοῦ ἔνδον κόσμου τοῦ ἀνθρώπου. Ἄν, λοιπόν, οἱ ἀποκτώμενες γνώσεις δέ μεταβολίζονται **σέ γνώση**, δηλ. σέ ἦθος, σέ ψυχικὴ εὐγένεια καί ἀρχοντιά, τότε, ἀποτελοῦν περιττό καί, πολλές φορές, ἐπικίνδυνο φορτίο. Ἡ **νοητικὴ μονοκαλλιέργεια**, ὁ «**πρωταθλητισμός**», σέ **νοησιαρχικά «κυβιστήματα**», πού μέ τόσο φανατισμό ἐπιμένει νά ἐπιδίδεται τό σημερινό σχολεῖο, συνιστᾷ μονομερῆ, ἀνισοσκελῆ, ἀνάπηρη καί ἀκρωτηριασμένη μόρφωση. Ὁ γιγαντισμός τῆς νόησης καί ἡ ἀτροφία τῶν λοιπῶν «μορίων» τῆς ψυχῆς συνιστοῦν **ψυχικὸ τερατομορφισμό**.

β) Νοηματικὴ ἀνάλυση καί παιδαγωγικός ὑπομνηματισμός τοῦ Δεύτερου Ἐπεισοδίου

1. Νοηματικὴ ἀνάλυση

Τό δεύτερο ἐπεισόδιο ἀρχίζει μέ τὴν **αὐτεπάγγελτη καί ἀπροσδόκητη** παρέμβαση τοῦ ἀηδονιοῦ, στά δρώμενα.

Χωρὶς τίς παροτρύνσεις γοερῶν φωνῶν ἢ ἱκετευτικῶν παρακλήσεων·

χωρίς ό νέος νά έκπέμψει «σήματα» SOS, γιά παροχή βοήθειας, τό άηδόνι τοῦ μύθου παρεμβάινει, αὐτόκλητα, προσδίδοντας, στή δραματολογία τοῦ μύθου, ἀπρόσμενη τροπή.

Ὁ νέος, μετά τίς ἀγωνιώδεις καί ἄκαρπες προσπάθειές του, ν' ἀποκτήσει τό πειστήριο τῆς γνησιότητας τοῦ ἔρωτά του, τό «κόκκινο ρόδο», ζαρωμένος σέ κάποια γωνιά τοῦ κήπου, ἀφήνει, *prima vista*, τήν ἐντύπωση ὅτι ἰδιωτεύει πιά καί ἀπρακτεῖ. Κι ὁμως, στό «βουβό» ἐκεῖνο χρονικό μεσοδιάστημα, στήν «ὀθόνη» τῆς ψυχῆς τοῦ νέου, παίζεται, ἀοράτως καί ἀλαλήτως, τό προσωπικό του δράμα. Ὁ νέος βιώνει τόν πόνο τῆς ἀποτυχίας τοῦ ἔρωτά του, μέ σκιρτῶσα καί ἀσπαίρουσα τήν καρδιά. Αὐτός ὁ **ἐσωτερικός συγκλονισμός** τοῦ νέου δέ συνιστᾷ, ἀσφαλῶς, ἀπραξία, ἀλλά δράση, δράση ὁμως μονοπρόσωπη καί ἀθέατη.

Σ' αὐτές τίς δραματικές στιγμές, ἐνῶ ὁ νέος αἰσθάνεται **μόνος καί ἀβοήθητος**, ὡστόσο **αὐταπατᾶται**, γιατί, ἐκεῖ κοντά, σέ ἀπόσταση ἀναπνοῆς, ὑπάρχει ὁ **συναντιλήπτωρ**, ὁ **συμπάσχων**, ὁ **συλλυπούμενος**, ἀθέατος ὁμως καί αὐτός, ὅπως βουβός καί κρυφός ἦταν καί ὁ πόνος τοῦ νέου. Ὁ **συνοδότης** τοῦ νέου, σ' αὐτή τήν προσωπική του τραγωδία, εἶναι τό γλυκόφθογγο ἀηδόνι τοῦ μυθολογήματος.

Τό ἀηδόνι, **αὐτός ὁ ἀγνωστος**, ἐνεργεῖ, **ὡς οἰκεῖος**, αὐτός ὁ ἕτερος, συμπεριφέρεται, **ὡς ἐταῖρος**. Οἱ κοσμογονικές αὐτές μεταστοιχειώσεις, στή συμπεριφορά, εἶναι δυνατές, ἐκεῖ ὅπου ὁ πόνος καί ἡ ἀγάπη, τά προηγιαμένα αὐτά, ἀπό τό Θεό, δῶρα, συνυφαίνονται καί συλλειτουργοῦν. Τά ἠφαιστειώδη αὐτά συναισθήματα, ὄντας τά εὐφλεκτότερα στοιχεῖα τῆς ψυχῆς, ἐνεργοποιοῦνται, **οἴκοθεν**, καί πυροδοτοῦνται **αὐθωρεῖ**. Ἔτσι, καί στή λιλλιπούτεια ὑπαρξη τοῦ ἀηδονιοῦ, προκάλεσαν **αὐτόματη** ἀνάφλεξη καί **ἄσβεστη** πυρκαγιά.

Ἡ συμ-πάθεια καί ἡ ἀγάπη, μέ τήν πυρηνική ὠστική δύναμη, πού διαθέτουν, ἐκτόξευσαν τό ἀηδόνι στούς κλάδους τῆς τριανταφυλλιᾶς, ἡ ὁποία θά γίνει, σέ λίγο, τό ἰκρίωμα τῆς ἐθελουσίας του. Τό ἀηδόνι, λοιπόν, **«αὐθωρεῖ καί παραχορήμα»**, πέταξε, ἀπό τούς κλώνους τῶν δένδρων, πού ἀποτελοῦν τό εὐχάριστο ἐνδιαίτημά του καί τό φυσικό «Μέγαρο» τῶν θεσπέσιων «μουσικῶν συναυλιῶν» του, στά ἀγκαθερά κλαδιά τῆς τριανταφυλλιᾶς, στό Γολγοθᾶ τῆς ἀγάπης καί τῆς θυσίας, προκειμένου νά ἐνεργήσει, ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ νέου, χωρίς, βέβαια, νά ἔχει ζητήσει τήν πληρεξουσιότητά του. Καί, βέβαια, ἡ αὐτόβουλη καί αὐθαίρετη παρέμβαση τοῦ ἀηδονιοῦ, χωρίς τή συναίνεση τοῦ νέου, δέν ἀναιρεῖ, οὔτε ἀκυρώνει τήν ἐλευθερία τοῦ νέου, γιατί ἡ ἀγάπη καί ἡ συναντίληψη εἶναι **δῶρα**, γι' αὐτό καί δέν προϋποθέτουν τήν ἔγκριση καί συγκατάθεση τοῦ **δωρολήπτη**.

Πρεβεζάνικα Χρονικά

Οί ἐνέργειες τοῦ ἀηδονιοῦ, γιά τήν ἀπόκτηση τοῦ «κόκκινου ρόδου», δέν ἦταν **ἄκριτες** καί **σπασμωδικές**, ἀλλά **ἔμφρονες** καί **δυναμικές**.

Τό ἀηδόνι ἐπισκέπτεται, κατά τό μῦθο, δύο τριανταφυλλιές, πού εἶναι, ἄλλωστε, ἡ φυσική «μήτρα» παραγωγῆς ρόδων.

Τό ἀηδόνι, διαλεγόμενο μέ τίς τριανταφυλλιές, χρησιμοποιεῖ τή «διπλωματική» γλῶσσα τῆς **ἀντι-παροχῆς**. Ἡ ἀντι-παροχή εἶναι **φυσικός** καί **ἠθικός** νόμος τῆς ζωῆς, ὄχι, βέβαια, ὅπως ἐκφράζεται στό σχῆμα: *do ut des* (σοῦ δίνω, γιά νά μοῦ δώσεις), ἀλλά στό σχῆμα: «Ὁφείλω νά δίνω, γιατί παίρνω».

Ὁ ἄνθρωπος, καθὼς καί ὄλα τά ἔμβια καί ἄψυχα ὄντα τῆς δημιουργίας, εἶναι δότες καί λήπτες, ταυτόχρονα. Δίνουν ἀπό αὐτό πού ἔχουν καί παίρνουν ὅ,τι στεροῦνται. Τά πάντα στή ζωὴ λειτουργοῦν **ἀνταποδοτικά**. Τό ἠθικό χρέος τῆς ἀνταποδοτικότητας τό ἐπισημαίνει καί ἡ γνωμοδότηση του Γερμανοῦ ποιητῆ Rilke: «Ἀπό δανεικό ὄλοι μας ζοῦμε φῶς καί τούτη τὴν ὀφειλή πρέπει νά τὴν ξοφλήσουμε» (Ἰδέ Ν. Ι. Λούβαρι: “Ρίλκε”, σελ. 27). Καί ὁ νομπελίστας ποιητής Γ. Σεφέρης ἀποφαίνεται: «Τά λόγια μας εἶναι παιδιά πολλῶν ἀνθρώπων» (Γ. Σεφέρης: “Τρία κρυφά ποιήματα”). Δηλ. ὅ,τι δίνουμε μέ τό λόγο (προφορικό καί γραπτό), εἶναι «δάνεια», πού πήραμε ἀπό πολλούς ἀνθρώπους (γονεῖς, δασκάλους, συγγραφεῖς βιβλίων κ.λπ.).

Τό ἀηδόνι, λοιπόν, ἐξαιτεῖται, ἀπό τίς τριανταφυλλιές, τὴν **παροχὴ** ἐνός «κόκκινου ρόδου», προτείνοντας, ὡς **ἀντι-παροχὴ**, τὴ μονάκριβη καί φορητὴ «προϊκα» του, τό γλυκόλαλο ἀηδόνισμά του. Μέ ἄλλα λόγια, προτείνει τὴν ἀνταλλαγὴ δύο ἰσοσθενῶν καί ἰσάξιων **ἰνδαλμάτων**: Ἐάν μοῦ δωρίσετε τό **ὀπτικό** ἰνδαλμά σας, ἓνα «κόκκινο ρόδου», τοῦ ὁποίου ἡ εἰδή, τό χρῶμα καί τό ἄρωμα ἐνέχουν γοητεία, θά σᾶς ἀντι-δωρίσω τό **ἀκουστικό** ἰνδαλμά μου, τὴ θεόφθογγη ἀηδονολαλία μου, πού ἀμιλλᾶται τίς ἀγγελικὲς μολπὲς καί ὀμφές.

Τὴν πρόταση αὐτὴ τοῦ ἀηδονιοῦ, προκειμένου νά ἐξυπηρετηθεῖ ἡ δραματουργικὴ «οἰκονομία» τοῦ μύθου, ἀπέρριψαν καί οἱ δύο τριανταφυλλιές, γιά διαφορετικούς, ἢ κάθε μία, λόγους:

Ἡ πρώτη τριανταφυλλιά, στήν πρόταση τοῦ ἀηδονιοῦ, ἀπάντησε: «Ἡ χροιά τῶν ρόδων μου δέ συμπίπτει μέ τους χρωματισμούς τοῦ αἰτούμενου ρόδου. **Παράγω λευκά καί ὄχι κόκκινα ρόδα**. Πήγαινε ὁμως στή διπλανὴ τριανταφυλλιά καί ἐκεῖ θά βρεῖς τό “κόκκινο ρόδου”, πού ἀναζητεῖς».

Τό ἀηδόνι, διαπιστώνοντας ὅτι βρίσκεται σέ «λάθος δρόμο» καί σέ «ἄγονη γραμμὴ», πέταξε σέ παρακείμενη τριανταφυλλιά, διατυπώνοντας καί σ’ αὐτὴ τό ἴδιο αἶτημα, τό αἶτημα τῆς ἀντιπαροχῆς.

Ἡ δευτέρη τριανταφυλλιά ἀπάντησε: «Οἱ χρωματουργικοὶ χυμοὶ μου παράγουν κόκκινα ρόδα, σάν κι αὐτό, πού ἀναζητεῖς, ἀλλ’ ὁμως ἡ ἐνσκή-

πασα βαρυχειμωνιά της ένεστώσας χειμερινής περιόδου, μου στέρησε τη δυνατότητα της άνθοφορίας και της συγκομιδής».

Παρόλο, πού ή απάντηση και της δεύτερης τριανταφυλλιάς υπήρξε, σαφώς, απογοητευτική, ωστόσο, τό ἀηδόνη δέν παραιτείται, αλλά έξακολουθεϊ νά διαλέγεται μαζί της, λές και διαισθάνεται ότι αυτή κατείχε τό **μεγάλο μυστικό**. «Ένα κόκκινο τριαντάφυλλο», αυτό μονάχα ζητώ, είπε τό ἀηδόνη, δέν υπάρχει τρόπος νά τό οικονομήσω;»

Τό έρώτημα αυτό του ἀηδονιού έμπεριέχει τήν έμμεση διαβεβαίωση, ότι είναι διατεθειμένο «νά πράξει τό πᾶν», προκειμένου ν' αποκτήσει τό αίτούμενο. Ὁ υπαινιγμός αυτός ένθαρρύνει τήν τριανταφυλλιά νά νικήσει τίς όποιες αναστολές της και νά «έκστομίσει» τό **φοβερό μυστικό**, πού κατείχε. Για νά προϋδεάσει, μάλιστα, τό «συνομιλητή» της ότι θά διατυπώσει **«ἄκουσμα και λάλημα φρικτόν»**, απάντησε: «Υπάρχει ένας μονάχα τρόπος, αλλά είναι τόσο τρομερός, ώστε δέν μπορώ νά σοῦ τόν πῶ».

Τό ἀηδόνη, ό εκούσιος και αυτόκλητος διαμεσολαβητής, έχοντας τελεσίδικη και άμετάκλητη τήν απόφασή του, μέ σθένος και αποφασιστικότητα «έκστομίζει» λόγο λιτό, ήρωϊκό και σαφή: «Πές μου τον, δέν τόν φοβάμαι».

Υστερα απ' αυτή τή στιχομυθία, ή τριανταφυλλιά πείσθηκε ότι ώρίμασαν πιά οί συνθήκες, γι' αυτό, και προχωρεί στή διατύπωση της όδυνηρης «συνταγής»: Ἡ δυνατότητα νά πλαστουρηθεϊ τό «κόκκινο ρόδο», πού, διακαώς, επιθυμείς, **υπάρχει**, πρέπει όμως νά τηρηθοῦν κάποια όδυνηρά **προαπαιτούμενα**. Ἄκουε, λοιπόν, λιλλιπούττειε, τολμηρέ και γλυκύφθογγε τραγουδιστή, τή **«συνταγογράφηση»**: Ὁ ποιητής και ό χρωματουργός του «κόκκινου ρόδου» **είσαι έσύ**. Ἡ βαφή, πού θά τό χρωματίσει, παράγεται στό «χρωματουργεϊο» της καρδιάς σου. Είναι τό αίμα σου! Ἡ πλαστουργία όμως και ή χρωματουργική έπεξεργασία του «ρόδου» επιβάλλεται νά γίνει σέ συγκεκριμένο **τόπο** και **χρονο**, και μέ καθορισμένο **τρόπο**, επώδυνο.

Ἡ τριανταφυλλιά υπαγορεύει τίς **προδιαγραφές**, τά **προαπαιτούμενα**, ένῶ τό ἀηδόνη σιωπᾶ, άφουγκράζεται και καταγράφει, επακριβώς, στίς πλάκες της συνείδησής του, τά «ύλικά» της επώδυνης «συνταγής»:

Ὁ τόπος δημιουργίας του «κόκκινου ρόδου», λέει ή τριανταφυλλιά, «συνταγογραφώντας», είναι οί κατάστικτοι, από αίχμηρά άγκάθια, κλάδοι μου. Τά άγκάθια μου θά έχουν ενεργό συμμετοχή στήν πλαστουργία του ρόδου. Θά είναι τό «όργανο» διάτρησης της καρδιάς σου, θά είναι οί κατασκευαστές του «άγωγού», πού θά μεταγγίσει τό αίμα σου σ' έμένα, τήν αίμολήπτρια.

Ὁ τρόπος: Μία άφαίμαξη και μία αίμοληψία συνιστοῦν τό τελετουργικό της πλαστουργίας του ρόδου. Ἡ άφαίμαξη είναι δική σου, ή αίμοληψία,

Πρεβεζάνικα Χρονικά

δική μου. Ἡ μετάγγιση αὐτή θά ζωογονήσει τίς ἄχυμες καί νεκρωμένες, ἀπό τό ψῦχος τοῦ χειμῶνα, φλέβες μου. Οἱ ζωογόνοι χυμοί τοῦ ἄλικου αἵματός σου θά θέσουν σέ λειτουργικό ὄργασμό τούς δικούς μου ὀργανισμικούς μηχανισμούς καί αὐτοί, μέ τή σειρά τους, θά πλαστοουργήσουν καί θά χρωματολογήσουν τό ρόδο.

Ὅμως, ἡ αἰμοδοσία καί ἡ αἰμοληψία ἀπό μόνες τους, δέν ἐπαρκοῦν. Χρειαζέται **καί ἡ συνέργεια τῆς ἀηδονολαλιᾶς σου.**

Τήν ὥρα, λοιπόν, πού ἓνα ἀπό τά αἰχμηρά ἀγκάθια μου θά διαπερνᾶ τά φυλλοκάρδια σου, καί θά τελετουργεῖται ἡ μορφοπλασία τοῦ «κόκκινου ρόδου», πρέπει ν' ἀκουσθοῦν οἱ εὐφρόσυνοι τόνοι τῆς ἀηδονολαλιᾶς σου. Τό «κόκκινο ρόδο» πρέπει νά πλαστουρηθεῖ **σέ ἐορταστική καί ὄχι σέ πένθιμη ἀτμόσφαιρα**, γιατί ἡ προκείμενη δημιουργία, ὅπως καί κάθε δημιουργία, ὅσο ὀδυνηρή κι ἂν εἶναι, συνιστᾶ **πανηγύρι χαρᾶς, ἐορτή ζωῆς.** Αὐτή ἡ μουσική ἐπένδυση τοῦ πόνου σου εἶναι ἀπαραίτητη, γιατί τά μεγάλα δημιουργήματα εἶναι προϊόντα ὤσμωσης πόνου καί εὐφροσύνης· εἶναι «τόκοι» τῆς χαρμολύπης τοῦ δημιουργοῦ τους.

Πρόσεξε ὅμως, ἀγαπητέ μου συνεργάτη καί συνεργέ, καί μιά ἄλλη «λεπτομέρεια», πολύ σημαντική: Τό ἐπώδυνο τελετουργικό τῆς ἀφαίμαξης καί τῆς αἰμοληψίας δέ θά εἶναι **στιγμιαῖο.** Γιά τή δημιουργία τοῦ ρόδου ἀπαιτεῖται **χρόνος πολὺς.** Ἡ διαδικασία ὠρίμασής του θά εἶναι **ἀργή καί παρατεταμένη.** «Ὅλη τή νύχτα πρέπει νά τραγουδήσεις». Θά αἰμοδοτεῖς, τραγουδῶντας καί θά τραγουδᾷς, αἰμοδοτῶντας, μέχρι νά ξημερώσει.

Ὁ χρόνος τῆς πλαστοουργίας καί τῆς χρωματοουργίας τοῦ ρόδου δέ θά εἶναι **ἡμερήσιος**, ἀλλά **νυχτερινός.** Τήν ὥρα, λοιπόν, πού τό φῶς τῶν δυσμικῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου θά σβῆσει, ὀλοτελῶς· τήν ὥρα, πού θά «παντρεύεται» ἡ μέρα μέ τή νύχτα καί στόν οὐρανό θ' ἀνατείλει τό ὀλόγιομο φεγγάρι· τήν ὥρα, πού σ' ὀλόκληρη τή φύση θά ἐπικρατεῖ τό ἡμίφως τῆς σελήνης, ἡ ὁποία δημιουργήθηκε «εἰς ἐξουσίαν τῆς νυκτός», αὐτός εἶναι **ὁ κατάλληλος χρόνος**, γιά νά πλαστουρηθεῖ τό «κόκκινο ρόδο». Τό ραντεβού μας, λοιπόν, ὀρίζεται τήν ὥρα, πού στή φύση θά κυριαρχεῖ **ἡ σιγαλιά τοῦ ἀπόβραδου.**

Τό ἀηδόνι, τούτη τή φορά, δέ μίλησε. Ἐπέλεξε τήν **εὐγλωττη ἀφωνία** κι ὄχι τόν **φωνήεντα λόγο**, ὅπως, ἄλλωστε, ταίριαζε στήν ἱερότητα καί μοναδικότητα τούτης τῆς στιγμῆς. Οἱ ἀκκισμοί ὅμως τοῦ μικροσκοπικοῦ σώματος του καί τά παιχνιδιάρικα τινάγματα τῶν φτερῶν του διαδήλωναν ὅτι **καταφάσκει καί συμφωνεῖ.**

Γιά τό ἀηδόνι πιά, ὁ καιρός τοῦ **δημιουργικοῦ πόνου** «ἐφέστηκεν». Ἦδη «βάπτεται κάλαμος ἀποφάσεως». Ἡ ἐκτέλεση ὅμως τῆς ἐπώδυνης «συνταγῆς» πραγματοποιεῖται στό ἐπόμενο Ἐπεισόδιο.

2. Παιδαγωγικός ύπομνηματισμός του Δεύτερου Έπεισοδίου

Τό δεύτερο έπεισόδιο, παιδαγωγικά αναγιγνωσκόμενο, μοιάζει με **παιδαγωγικό χρυσωρυχείο**, τά «κοιτάσματα» του οποίου, έξορυσσόμενα, ενέχουν μεγίστη παιδευτική βαρύτητα και αξία.

Ίδιαίτερο παιδαγωγικό ενδιαφέρον παρουσιάζουν: α) Οί ενέργειες του άηδονιού και ό «μέσα πλοῦτος» του, β) ό παιδαγωγικός συμβολισμός της πρώτης τριανταφυλλιᾶς, στον όποιο αποτυπώνεται, ανάγλυφα, ή εικόνα του σημερινού παιδευτικού αποχρωματισμού, σχολείου και κοινωνίας και γ) Οί προδιαγραφές της όδυνηθῆς «συνταγῆς» (τόπος, χρόνος, τρόπος), πού συνταγογραφείται από τή δεύτερη τριανταφυλλιά και παραδίδεται στό άηδόνη για εκτέλεση.

Τίς ενέργειες τῶν τριῶν αὐτῶν «πρωταγωνιστῶν» του δεύτερου έπεισοδίου, θά αποπειραθοῦμε, παρακατιόντες, νά αποφλουώσουμε και νά αποκρυπτογραφήσουμε, παιδαγωγικά.

α) Τό άηδόνη - Σύμβολο

Ό πλαστοργός και χρωματοργός του «κόκκινου ρόδου», τό άηδόνη, στην παιδαγωγική του εκδοχή και ανάγνωση, συμβολίζει **τό δάσκαλο**, τό δέ ήθικό μεγαλειο, πού, εμπράκτως, επέδειξε, αντιστοιχίζεται με τό **παιδαγωγικό ήθος**, πού πρέπει νά κοσμεῖ τούς λειτουργούς του παιδευτικού λόγου.

Ή αυθόρμητη παρέμβαση του άηδονιού, σ' εκείνη, ακριβῶς, τή φάση του μύθου, όπου δεσπόζει ή **ανάγκη**, ό **απελπισμός** και ό **πόνος** του νέου, αλλά και ή συνεχόμενη επώδυνη και ήθελούσια θυσία του, εικονογραφούν τήν παιδαγωγική έτοιμότητα και ψυχική έγρήγορση, πού πρέπει νά διακρίνουν τό δάσκαλο, καθώς και τόν ψυχικό κάματο, πού συνεπάγεται τό επίπονο έργο, πού έπιτελεῖ.

Συνεπῶς, ή παιδαγωγία, για νά είναι σύμμορφη, με τό παιδαγωγικό μοντέλο του άηδονιού, πρέπει νά είναι **πανάρετη**, ήτοι αυθόρμητη, ανιδιοτελής, ήθελούσια, θυσιαστική, πυρακτωμένη από αγάπη, για τό μαθητή και πόνο, για τήν ένδειά του. Άν οί «**ποιότητες**» αυτές δέ σφραγίζουν τήν ψυχή του δασκάλου, τότε, εκείνο πού απομένει, γι' αυτόν, ως «**καθαρό υπόλοιπο**», είναι ό στεγνός και στεγνός επαγγελματισμός.

Ή «χαρτογράφηση», βέβαια, της ψυχοπνευματικῆς μεγαλειότητας του δασκάλου, δέν είναι εύκολο έγχείρημα. Και τουτο, γιατί ό δάσκαλος ανήκει στην **ιδιότυπη φυλή τῶν Άποστόλων**. Οί ίσαπόστολοι δάσκαλοι έπωμίζονται τή θεοῦψη αποστολή της πλαστοργίας **νέων μορφῶν**, ρόλο, ακριβῶς, πού ανέλαβε και έφερε εις πέρας τό άηδόνη του μυθολογήματος.

Ό ωραϊσμός και ή σύμμετρη ανάπτυξη όλων τῶν στοιχείων, πού δομούν τόν ψυχοπνευματικό κόσμο τῶν **νέων ανθρώπων**, πού όρθρίζουν στή

Πρεβεζάνικα Χρονικά

ζωή, ἄ-σχημοι καί ἀδιαμόρφωτοι, ἀκόμη, ἀποτελοῦν τήν οὐσιαστικότερη καί τιμαλφέστερη προσφορά τῆς παιδευτικῆς διακονίας, στόν ἄνθρωπο καί τόν πολιτισμό του.

Τό «κόκκινο ρόδο» τῆς μόρφωσης τῶν μαθητῶν πλαστουργεῖται, ὅταν ἡ παιδαγωγία ἀσκεῖται «ἐν πνεύματι καί ἀληθείᾳ», μέ πνεῦμα καί αἷμα, μέ γνώση καί ἐπίγνωση, ἀλλά καί ὅταν αὐτή ἀποτελεῖ **αὐτόβουλη, συνειδητή καί ἐρατεινή** ἐπιλογή τῶν λειτουργῶν της, μέ τά ἴδια, ἀκριβῶς, ὑλικά, πού τεχνουργήθηκε καί χρωματουργήθηκε, ἀπό τό ἀηδόνι, τό «κόκκινο ρόδο».

Τά κυριότερα ὅμως στοιχεῖα, πού δομοῦν καί συνθέτουν τό ἐσώτερο, τό πυρηνικό ἦθος τοῦ δασκάλου, εἶναι **ἡ ἀγάπη καί ὁ πόνος**. Τά δύο αὐτά στοιχεῖα ἀποτελοῦν τήν πεμπτουσία τῆς παιδαγωγικῆς προσωπικότητας, εἶναι τά συστατικά τῆς **ἀξιοσύνης** καί τῆς **ἀξιοπιστίας** τοῦ δασκάλου.

Ὅμως, ἡ παιδαγωγία, ἡ τέχνη τοῦ διδάσκειν δέν εἶναι **διδασκτική**. Δέ «μεταφυτεύεται», στόν κήπο τῆς ψυχῆς τοῦ δασκάλου, **ἔξωθεν**, ἀλλά εἶναι ἄνθος ψυχῆς, **γηγενές καί αὐτοφυές**. Οἱ ἐνέργειες τοῦ ἀηδονιοῦ εἶναι πηγαῖες, αὐτόχθονες. Τό ἀηδόνι ἐνήργησε ὡς **αὐτο-κίνητο** καί ὄχι ὡς **έτερο-κίνητο** ὄν. Ἡ παιδαγωγία εἶναι «δῶρημα ἄνωθεν καταβαῖνον». Τό γονιδίωμα τῆς παιδαγωγίας ἀποτελεῖ «ἐγγραφή», χαραγμένη ἀπό τό χέρι τοῦ Θεοῦ. Τό γονίδιο τῆς παιδαγωγίας **νέμεται**, ὅπως τά χαρίσματα τῆς Πεντηκοστῆς. Ἀνήκει «εἰς νομάς χαρισμάτων». Συνεπῶς, **ὁ δάσκαλος δέ γίνεται, ἀλλά γεννιέται**. (Magister non fit, nascitur).

Καί, βέβαια, ὅπως ὅλοι οἱ πτερωτοί ἐπισκέπτες τοῦ κήπου δέν εἶναι ἀηδονόφωνοι, γιατί δέ διαθέτουν, ἐκ κατασκευῆς, τή χροιά καί τό ποιόν τῶν φωνητικῶν χορδῶν τοῦ ἀηδονιοῦ, ἔτσι καί τό «**μεράκι**» τῆς παιδαγωγίας δέν «ἐκβλαστάνει», στό ψυχικό ἔδαφος, ὅλων ἐκείνων, πού ἀσκοῦν, στά σχολεῖα, τό ἔργο τοῦ δασκάλου. Δάσκαλοι, πού, ἄθελά τους, «ἐκτοξεύθηκαν» στό μορφοπλαστικό αὐτό λειτούργημα, ἀπό τούς ψυχρούς ὑπολογισμούς τοῦ Computer, τοῦ ΥΠ.Ε.Π.Θ., βρίσκονται σέ θέση **offside** (ὀφσάιντ), δηλ. ἔξω ἀπό τήν ἐπιτρεπόμενη, παιδαγωγικά, περιοχή. Ἄνθρωποι, συνεπῶς, πού παγιδεύτηκαν, ὡς «ἐν ἀμφιβλήστρω», σέ χῶρο ξένο καί ἄφιλο, σέ χῶρο, **πού ποτέ δέ λαχτάρησε καί δέν ἐρωτεύτηκε ἡ ψυχή τους**, εἶναι κακέκτυπα δασκάλων.

Συνεπῶς, τό γονίδιο τῆς παιδαγωγίας εἶναι τό ποιητικό αἷτιο, πού προκαλεῖ τήν **κλίση**, πού αἰσθάνεται ὁ δάσκαλος, γιά τό παιδευτικό λειτούργημα, καί τό ἴδιο αὐτό γονίδιο εἶναι, πού δημιουργεῖ τήν **κλήση**, πού ἀκούεται, στούς μυχοῦς τῆς ψυχῆς του, ὡς ἐνδογενές ἐγερτήριο, ὡς αὐτόβουλη ἐπιλογή καί ὡς συνειδητή «στράτευση», στό πρωτοκορυφαῖο ἔργο τῆς ἀνθρωποπλασίας.

Ἡ ἀγάπη, λοιπόν, καί ὁ πόνος – γιά νά ἐπανέλθω στήν κεντρική ἀρτηρία τῆς παρούσας παραγράφου – εἶναι τά στοιχεῖα ἐκεῖνα τῆς ψυχῆς τοῦ δασκάλου, πού ἐκτρέφουν καί γιγαντώνουν τήν αὐθόρμητη, ἀνιδιοτελεῆ καί θυσιαστική **αὐτοπροσφορά**. Δάσκαλος, πού δέν ἀγαπᾷ, μέ πάθος, τήν προσωπικότητα τοῦ μαθητῆ, μέ τίς ὅποιες ἀτέλειες αὐτή ἔχει· δάσκαλος, πού δέν αἰσθάνεται ἔντονους νυγμούς ψυχικοῦ πόνου, γιά τήν ἔνδεια τοῦ μορφούμενου μαθητῆ· δάσκαλος, πού δέ δονεῖται, ἐρωτικά, «ξύν ὄλη τῇ ψυχῇ», μπροστά στό θαῦμα τῶν βαθύσημων ψυχικῶν μεταλλάξεων, πού ἐνεργοῦνται ἀπό τήν παιδαγωγία, μέ τή συνέργεια, βέβαια, τῆς μαθητείας, **οὔτε προσφέρει, στήν ψυχική ἀνάταξη τοῦ μαθητῆ, οὔτε προσφέρεται**, γιά τό ἰδιότυπο ἔργο τῆς παιδαγωγίας.

Τό ἀηδόνι **προσφέρεται**, οἰκειοθελῶς, καί **προσφέρει** τήν ὕπαρξή του, γιά τήν πλαστουργία τοῦ «κόκκινου ρόδου», ἐπειδή, ἀκριβῶς, **ἀγάπησε καί πόνεσε πολύ**. Τό ἴδιο, ἀκριβῶς, κάνει καί ὁ ἐθελοντής «αἰμοδότης» δάσκαλος: **αὐτοπροσφέρεται καί προσφέρει τά πάντα**, προκειμένου ν' ἀνθήσει καί νά λουλουδίσει, στό περιβόλι τῆς ψυχῆς τῶν μαθητῶν του, τό «κόκκινο ρόδο» τῆς μόρφωσης.

Ὁ δάσκαλος, σμιλεύοντας, μέ πόνο καί ἀγάπη, τό ἀκατέργαστο, ἀκόμη, «μάρμαρο» τῆς ψυχῆς τῶν μαθητῶν του, πλαστουργεῖ **τήν ὄντολογική οὐσία** τοῦ ἀνθρώπου, σμιλεύει καί πλάθει **τό ἀνθρώπινο ἦθος**. Αὐτό τό ἦθος ἀντιπροσωπεύει τά «**ἐντός ἀγάλματα**», τά ὅποια, κατά τόν πλατωνικό Σωκράτη, εἶναι «θεῖα καί χρυσᾶ καί πάγκαλα καί θαυμαστά» (Πλάτ. Συμπ. 217 b).

Γι' αὐτό, ὁ δάσκαλος – «τί κι ἄν πολλοί τόν ἔχουνε λησμονήσει;» (Κ. Παλαμᾶς) – εἶναι ὁ **ἀρχιτέκτονας** τῆς ψυχῆς καί ὁ **δομήτορας** τοῦ πολιτισμοῦ. Τά παιδευτικά ἰδρύματα, τά σχολεῖα μας, ζωογονοῦν τοὺς παιδευομένους καί ζωογονοῦνται καί ἀνθοφοροῦν, ὡς φυτώρια πολιτισμοῦ, ὅταν, στήν ψυχὴ τῶν λειτουργῶν τῆς παιδείας, «αὐλίζονται» ἡ ἀγάπη καί ὁ πόνος. Συνεπῶς, τό **ὄντολογικό ἔρμα**, ὁ **ἀκρογωνιαίος λίθος** τῆς σχολικῆς παιδαγωγίας εἶναι ὁ **δάσκαλος**. Γι' αὐτό, ἡ ποιότητα τῆς παρεχόμενης παιδείας ἐξαρτᾶται, **πρωτίστως**, ἀπό τήν ψυχοπνευματική ποιότητα καί παιδαγωγική ὠριμότητα τῶν δασκάλων, ἀλλά καί ἡ ὅποια ἀναπηρία τῆς παιδευτικῆς λειτουργίας ἔχει, **κυρίως**, τήν ἀναφορά της στά ἐλλείμματα ἢ στίς πηρώσεις τῆς ψυχῆς τῶν λειτουργῶν της.

Ἄν στίς παντοειδεῖς «ἔδρες», σχολικές, κοινωνικές, πολιτικές κ.λπ. θήτευαν «δάσκαλοι» μέ ποιοτικές προδιαγραφές, «ἀηδονόμορφοι» καί «ἀηδονόφωνοι», τότε, θά ἦταν σίγουρο ὅτι ἡ ζωή θά ἦταν ἀξιοβίωτη, τό δέ πολιτιστικό δένδρο, ἀνθοβριθές καί ἀγλαόκαρπο.

β) Ἡ πρώτη τριανταφυλλιά καί οἱ συμβολισμοί της

Ἡ πρώτη τριανταφυλλιά ἀδυνατεῖ ν' ἀνταποκριθεῖ στό γνωστό αἴτημα τοῦ ἀηδονιοῦ. Καί ὁ λόγος, σαφής καί ἀπροσχημάτιστος: «**παράγω λευκά καί ὄχι κόκκινα ρόδα**». Ἡ τριανταφυλλιά τῶν «λευκῶν ρόδων» ἀντιπροσωπεύει τά ἐκπαιδευτήρια καί, συνακολούθως, τούς δασκάλους ἐκείνους, πού παρέχουν, στούς τροφίμους τους, **ἐκ-παίδευση καί ὄχι παιδεία**. Ἀντιπροσωπεύει τήν τεχνολογική ἐκ-παίδευση καί ὄχι τήν «ψυχῆς παιδευσιν». Καί, βέβαια, τά «λευκά ρόδα», πού παράγουν οἱ ὀλάνθιστες καί κατάφορες «τριανταφυλλιές» τοῦ σύγχρονου πολιτιστικοῦ «παραδείγματος», εἶναι, ὅπωςδήποτε, **χρειώδη, ἀπαραίτητα καί καλοδεχούμενα**, δέν εἶναι ὅμως τά **πρώτιστα** καί τά **οὐσιώδη** τοῦ βίου. Προηγεῖται ἡ «**ψυχῆς παιδευσιν**» καί ἔπεται ἡ **ἐκ-παίδευση τῶν δεξιότητων** τοῦ ἀνθρώπου. Αὐτή εἶναι, ὄντολογικά καί ἀνθρωπολογικά, ἡ **ἀξιολογική κλιμάκωση καί ἱεράρχηση** τῶν ἐπιδιώξεων καί στοχεύσεων τοῦ παιδευτικοῦ φαινομένου. Τό σχολεῖο, πρωτίστως, παιδεύει (μέ τήν ἀρχαιοελληνική σημασία τοῦ ὄρου) καί, σέ δεύτερη σειρά, ἐκ-παιδεύει.

Ὁ ἄνθρωπος ὅμως τῆς μεταβιομηχανικῆς ἐποχῆς (εὐρωπαϊός καί ὑπερατλαντικός), ντοπαρισμένος ἀπό τά «ἀναβολικά» τῆς Ὑβρεως, τῆς αὐτονομίας καί τῆς αὐτάρκειας καί, ὄντας, καρηβαρῆς ἀπό τήν «οἶνοφλυγία» τῆς καταναλωτικῆς βακχείας καί αὐθάδειας, ἀνέτρεψε αὐτή τήν ἱεράρχηση. Ὁ σύγχρονος πολιτισμός ἐπιδίδεται, ἑτεροβαρῶς καί, σχεδόν, μονομερῶς, στήν παραγωγή «λευκῶν ρόδων». Ἔτσι, τά «λευκά ρόδα» τῆς τεχνολογικῆς ἐκπαίδευσης ἀποτελοῦν τό ὄραμα καί τό ἴνδαλμα τῆς περιβόητης παγκοσμιοποίησης καί τοῦ, παιδαγωγικά, ἀποδομημένου σημερινοῦ σχολεῖου.

Ὁ τεχνολογικός κατακλυσμός καί ὁ νευρωτικός καταναλωτισμός εἶχαν ὡς ἀποτέλεσμα τό γιγαντισμό τῆς Ἐκ-παίδευσης καί τή συρρίκνωση τῆς Παιδείας. Ἡ ὑπερπαραγωγή τῶν «λευκῶν ρόδων» ἐρέθισε, ὑπερβαλλόντως, τήν ἀδηφαγία τοῦ ἀνθρώπου, ἐξέθρεψε τήν ἀλαζονεία του καί, ὅπως ἦταν ἐπόμενο, στόμωσε, λόγω πνευματικῆς σιτοδείας, τήν πείνα καί τή δίψα τῆς ψυχῆς. Ὁ ἄνθρωπος τοῦ νεωτερικοῦ «παραδείγματος» ζεῖ μέ τήν ψευδαίσθηση ὅτι τά «ξυλοκέρατα» τοῦ τεχνολογικοῦ πολιτισμοῦ μποροῦν νά κορέσουν σύνολες τίς ὑπαρξιακές του ἀνάγκες. Ὅμως, τό «Ἀμαλθείας κέρας» τῆς τεχνολογικῆς ἀνάπτυξης ἐπαλήθευσε τή χρησιμοδότηση τοῦ Brecht, πρὸς τούς ἐπιστήμονες: «Σέ κάθε δικό σας “εὐρηκα” θά ἀντηχεῖ μιὰ κραυγή πανανθρώπινου πόνου». (Ἰδέ Γ. Κωβαίου: “Τό μύθευμα τῆς ἀπομυθοποίησης”, Ἀθήνα 1999, σελ. 74).

Βέβαια, οἱ ὠφέλειες τῆς τεχνολογικῆς ἀνάπτυξης εἶναι πολλές, πλεονασματικός ὅμως ὁ πόνος καί ὑπερχειλισμένο τό πικρό ποτήρι, πού προσφέ-

ρει στον άνθρωπο. Και τό χειρότερο: Τά «κόκκινα ρόδα» τῆς ἀνθρωπιᾶς καί τῆς ψυχικῆς εὐγένειας καί ἀρχοντιᾶς σπανίζουν στους «κήπους» τῆς μεταβιομηχανικῆς νεωτερικότητος.

Τό Ἑλληνικό σχολεῖο, συντονισμένο καί αὐτό μέ τούς ξέφρενους ρυθμούς τοῦ καταναλωτισμοῦ καί τῆς ἀδηφαγίας, τοποθέτησε τήν ἀνθρωποπλασία σέ δεύτερη μοῖρα. Ἐπιδίωξη τῆς συντεταγμένης (;) πολιτείας εἶναι ἡ μονομερῆς νοητική ἀνάπτυξη τῶν τροφίμων τοῦ σχολείου. Ἀπόδειξη, ὁ ὑπερδιπλασιασμός τῶν ὠρῶν διδασκαλίας τῶν θετικῶν μαθημάτων, ἡ ὑποτίμηση τῆς κλασικῆς παιδείας καί ἡ μέχρις ἀσφυξίας συρρίκνωση τῆς χριστιανικῆς μόρφωσης καί ἀγωγῆς. Ἔτσι, τό «ἐν, οὗ ἔστι χρεία», δηλ. ἑλληνορθόδοξη ἀνθρωπιστική παιδεία, εἶναι πάρεργο.

Ἀναμφισβήτητα, τόσο ἡ παιδεία τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου, ὅσο καί ἡ ἐκ-παίδευση τῶν δεξιοτήτων του, πρέπει ν' ἀποτελοῦν στοχοθεσίες τοῦ σύγχρονου σχολείου, ὅπωςδήποτε ὁμως ἀξιολογικά ταξιθετημένες καί ἱεραρχημένες, ἢ, ἔστω, **ἰσοτιμημένες**, ὥστε νά ἀνακόπτεται ἡ σχιζοφρενική τεχνολογική μανία καί ἡ μονοφυσιτική μονομέρειά της. Ἡ ἀνισοσκελῆς πολιτιστική ἀνάπτυξη, ὑπέρ τῆς τεχνολογίας, διαμορφώνει ἑτεροβαρεῖς καί ἑλλειποβαρεῖς ἀνθρώπους καί ἐκτρέφει οἰηματίες καί προβληματικούς πολίτες.

γ) Ἡ δεύτερη τριανταφυλλιά καί οἱ προδιαγραφές τῆς ἐπόδυνης «συνταγῆς» (τόπος, τρόπος καί χρόνος τῆς πλαστοουργίας τοῦ ρόδου)

Ἡ δεύτερη τριανταφυλλιά, ἡ παραγωγός «κόκκινων ρόδων», στήν παιδαγωγική της ἐκδοχή, ἀντιστοιχίζεται μέ τά παιδευτικά ἐκεῖνα ἰδρύματα καί τούς λειτουργούς τους, πού ἔχουν, ὡς στόχο, νά πλαστοουργήσουν τό «κόκκινο ρόδο» τῆς μόρφωσης, πού τό, κύριο, μέλημά τους εἶναι ἡ **ἀνθρωποπλασία**. Ἐπειδή ὁμως οἱ δάσκαλοι δέ νομοθετοῦν, ἡ στοχοθεσία τῆς ἀνθρωποπλασίας ὀρίζεται ἢ δέν ὀρίζεται ἀπό τήν νομοθετοῦσα Πολιτεία καί τήν ἐκπαιδευτική της «φιλοσοφία». Συνεπῶς, ἡ περί ἀνθρώπου καί παιδείας «φιλοσοφία» τῆς Πολιτείας εἶναι ἐκεῖνη, πού καθορίζει, ἂν τά σχολεῖα θά παράγουν «λευκά» ἢ «κόκκινα» ρόδα.

Καί, βέβαια, ἡ παραγωγή «λευκῶν» ἢ «κόκκινων» ρόδων ἐξαρτᾶται, ἀκόμη, σέ μεγάλο, μάλιστα, βαθμό, ἀπό τίς κρατοῦσες «συνθῆκες», ἀντιλήψεις, στόν κοινωνικό καί πολιτιστικό περίγυρο.

Οἱ κοινωνικές «βαρυχειμωνιές» πλήττουν, κυρίως, τό λεπτοφυῆ καί εὐαίσθητο χῶρο τῆς παιδείας. Οἱ «καταιγίδες», πού μαστιγώνουν καί λυμαίνονται τό ψυχικό «τοπίο», ἐπηρεάζουν, σέ μεγάλο βαθμό, τήν «ἀνθοφορία» καί «καρποφορία» τῆς παιδείας, ὅπως, ἀκριβῶς, ἡ ἐνσκήψασα βαρυχειμωνιά, τοῦ χρόνου ἐκεῖνου, στέρησε ἀπό τήν δεύτερη τριανταφυλλιά, τή

Πρεβεζάνικα Χρονικά

δυνατότητα της άνθοφορίας και της συγκομιδής.

Συνεπώς, ή κοινωνία και ή παιδεία είναι αλληλοεπηρεαζόμενες λειτουργίες. Οί αδυναμίες της κοινωνίας αποτυπώνονται στην παιδεία και οί δυσλειτουργίες και ανεπάρκειες της παιδείας επηρεάζουν τούς λειτουργικούς ρυθμούς της κοινωνίας. Γι' αυτό, τό εμφανές αντιπαιδευτικό κλίμα της ένεστώσας κοινωνικής, πολιτιστικής και πολιτικής συγκυρίας δυσκολεύει ή και ματαιώνει τό μορφοπλαστικό - ανθρωποπλαστικό έργο του σχολείου.

Ός **τόπος** δημιουργίας του «κόκκινου ρόδου» όρίσθηκε, σύμφωνα μέ τή «συνταγογράφηση», ή κατάστικτη, από άγκάθια, τριανταφυλλιά. Τά αίχμηρά άγκάθια και οί «φαρμακεροί» τους νυγμοί, παιδαγωγικά αναγιγνωσκόμενα, αντιστοιχίζονται μέ τούς **ψυχικούς νυγμούς** και τόν **εργώδη κάματο**, πού συνεπάγεται ή παιδαγωγία και ή ανθρωποπλασία. Ή «συζυγία» πόνου και παιδείας είναι αδιάζευκτη. Όπου ή παιδεία, εκεί και ό πόνος. Και τούτο, γιατί ή παιδαγωγία είναι, έξ όρισμού, έξόχως, δυσχερής και επίπονη λειτουργία. Ή χειραγωγήση και ήνιόχηση της δυσήνιας ήβάσκουσας ψυχής κατατάσσονται στά **δυσχερέστερα** έγχειρήματα, καθίσταται δέ **δυσχερέστατο**, όταν ό παιδευόμενος φέρει έκτυπες τίς αντιπαιδευτικές επιδράσεις και νοοτροπίες του οικογενειακού και του ευρύτερου κοινωνικού περιβάλλοντος.

Είναι, συνεπώς, νομοτελειακά, βέβαιο ότι ό δάσκαλος, χρωματολογώντας τό «ρόδο» της μόρφωσης, θά αισθανθεί τά «κεντρίσματα» του ψυχικού πόνου, είτε μέ τή μορφή της άποτυχίας του επιδιωκόμενου παιδευτικού σκοπού, είτε μέ τή μορφή της άχαριστίας και άγνωμοσύνης των παιδευόμενων, είτε μέ τή μορφή της ύποτίμησης και άπαξίωσης της προσφορής του, από τήν κοινωνία και τήν Πολιτεία.

Τρόπος: Ή **αφαίμαξη του άηδονιού** και ή **αίμοληψία της τριανταφυλλιάς**, όπως ήδη τονίσθηκε, συνθέτουν τόν τελετουργικό τρόπο της δημιουργίας του «κόκκινου ρόδου».

Ή αφαίμαξη όμως του άηδονιού, παιδαγωγικά αναγιγνωσκόμενη, **δέν έχει τό αντίστοιχό της στην παιδαγωγία.**

Τό άηδόνη, αφαιμασσόμενο, δέν αναπλήρωνε τίς απώλειες, γιατί δέν υπήρχε πηγή αναπλήρωσης. Γι' αυτό, αφού έξαντλήθηκε τό αίμα του, ή καρδιά του άηδονιού έπαψε νά χτυπά.

Ή παιδεία όμως είναι **ανταποδοτική** λειτουργία. Ό δάσκαλος δέ δίνει μονάχα, αλλά και παίρνει. Τά **δόματα** του δασκάλου αναπληρώνονται από τά **προσλήμματα** του. Ή ψυχή, βέβαια, του δασκάλου **αναλώνεται** και αυτή, χάνοντας, κυρίως, μεγάλες ποσότητες **νευρικής ενέργειας**, άλλ' όμως ούδέποτε **έκδαπανάται.**

Ἡ **ζῶσα** καὶ **πάλλουσα** παρουσία τῶν μαθητῶν, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνα τὰ μοναδικά, στό εἶδος τους, πολυδύναμα **«ἠλεκτροσόκ»**, πού ἐκπέμπονται ἀπό τὰ ὑγρά μάτια τους, ἰοντίζουν τὴν αἴθουσα μέ **σχεσιοδυναμικούς** ἰοντισμούς, φορτίζουν τὴν ψυχικὴ «μπαταρία» τοῦ δασκάλου, ἀναπληρώνοντας ἔτσι τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς ἀπολεσθείσας ψυχικῆς του ἐνέργειας. Ἡ ψυχὴ, λοιπόν, τοῦ δασκάλου οὐδέποτε **κενοῦται**, γιατί φορτίζεται ἀπὸ τὴν πολυδύναμη **«Γεννήτρια»** τῆς ψυχῆς τῶν μαθητῶν. Ἡ ἐνέργεια, πού ἐλευθερώνεται ἀπὸ τὸν ἀκένωτο «κρατῆρα» τῆς ψυχῆς τῶν μαθητῶν, ἀναπληρώνει τίς περισσότερες ἀπώλειες τοῦ δασκάλου. Γι' αὐτό, ἡ αἴθουσα, ἔστω κι ἂν ἦχε ὡς παραδοξολογία στ' ἄφτιά ὀρισμένων «κουρασμένων παλληκαριῶν», **ἀνα-νεώνει καὶ ἀνα-γεννᾷ** τὸ δάσκαλο. Ὅσο, μάλιστα, **ἀφειδῶς δαπανᾷται** ὁ δάσκαλος, τόσο καὶ **πολλαπλασιῶς πλουτίζεται**. Ὅσο μεγαλώνουν οἱ ἀμφίπλευρες παροχές, δασκάλων καὶ μαθητῶν, τόσο αὐξάνονται οἱ παιδευτικές καὶ ψυχοτονωτικὲς ἀνταποδόσεις τους.

Ἄλλωστε, **διδάσκω σημαίνει, στήν οὐσία, διδάσκομαι καὶ ἐμπλουτίζομαι**, γιατί ὁ δάσκαλος, ἐπαναβιώνοντας, «πάλιν καὶ πολλάκις», τίς διδασκόμενες ἀξίες, ἐμπλουτίζεται μέ νέα **γνωσιολογικά, συναισθηματικά καὶ ἐμπειρικά** στοιχεῖα. Αὐτές οἱ πλουσιοπάροχες «προικοδοτήσεις» καὶ «παροχές» τῆς αἴθουσας ἀνανεώνουν, ζωογονοῦν καὶ ἐμπλουτίζουν τὴν ψυχὴ τοῦ δασκάλου.

Ἐπειτα, τὰ «ἀποθεματικά» τῶν γνώσεων καὶ τῶν βιωμάτων τοῦ δασκάλου, «μεριζόμενα» στοὺς μαθητές, οὔτε ἐκμειώνονται, οὔτε ἀφαιροῦνται ἀπὸ τὸ μεριστὴ δάσκαλο. Ἐμπλουτιζόμενοι οἱ δέκτες, δέ φτωχαίνει ὁ πομπός. Οἱ γνώσεις, λοιπόν, τοῦ δασκάλου δέν ἀνήκουν στὰ ἀναλώσιμα «ὕλικά», ἀλλὰ στὰ ἀνανεώσιμα, ἐνῶ τὸ αἷμα τοῦ ἀηδονιοῦ ἦταν ἀναλώσιμο καὶ μὴ ἀνανεώσιμο.

Ἡ «συνταγή» τῆς τριανταφυλλιᾶς ἀπαιτοῦσε καὶ κάτι ἄλλο ἀκόμη: Τὴν ὥρα, πού τὸ ἀηδόνι θά αἰμορραγεῖ, πρέπει, ταυτόχρονα, νά τραγουδᾷ.

Παράδοξο καὶ ἀφύσικο τὸ «μείγμα» τῆς «συνταγῆς»! Συνοδοιπορεῖ, τάχα, ὁ πόνος μέ τὸ τραγούδι; Τραγουδᾷς, ὅταν πονᾷς; Ἄν ἐξαιρεθεῖ ὁ κύκνος, τοῦ ὁποίου τὸ ἐπιθανάτιο ἄσμα, τὸ «κύκνειο», εἶναι τὸ μελωδικότερο, κανένας ἄλλος ζωντανός ὀργανισμός δέν τραγουδᾷ, ὅταν πεθαίνει.

Κι ὁμως, στήν παιδαγωγία, ὅπως καὶ στίς ἄλλες ὀριακές καὶ μεθοριακές καταστάσεις, ἔρριζων ἐμβιώσεων, (π.χ. δημοτικὸ καὶ κλέφτικο τραγούδι κ.λπ.), **ΝΑΙ, ὁ πόνος καὶ ἡ χαρὰ συγκερνῶνται καὶ συλλειτουργοῦν** ἢ ἀμαλγαμάτως τους εἶναι ἀναμενόμενη καὶ φυσικὴ. Ἡ σύγκραση χαρᾶς καὶ λύπης, αὐτὸ τὸ ἀποσταγματικὸ σύνθεμα καὶ «ἀγίασμα» τῆς ψυχῆς, εἶναι γνώρισμα καὶ τῆς παιδαγωγίας.

Πρεβεζάνικα Χρονικά

Τό **ἀηδονολάλημα**, πού πρέπει νά ἀκουσθεῖ, κατά τή χρωματούργια τοῦ ρόδου, στήν παιδαγωγική του ἀνάγνωση, ἀντιστοιχίζεται μέ τόν **διδασκτικό λόγο τοῦ δασκάλου**.

Ἐπίσης ὁ **φωνήεις λόγος** τοῦ δασκάλου, ὅταν ἀναδύεται ἀπό τούς μυχοὺς τῆς ψυχῆς του, καθὼς καί ὁ **ἄ-φωνος**, σέ ἐξαιρετικές περιπτώσεις, λαξεύουν τήν ψυχὴ τοῦ παιδευόμενου.

Πότε ὁμοῦς ὁ διδασκτικός λόγος τοῦ δασκάλου εἶναι **ἀηδονόφωνος** καί **ἀηδονόλαλος**; Ὁ διδασκτικός λόγος ἀμιλλᾶται τό ἀηδονολάλημα, ὅταν εἶναι: **ἐπιστημονικά**, ἔγκυρος, **δομολογικά**, σύστοιχος μέ τίς παιδαγωγικές καί διδασκτικές ἀρχές, **νοηματικά**, εὐσημος, εὐληπτος, εὐπεπτος. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἀποφαίνεται: «ἐάν μή εὐσημον λόγον δῶτε, πῶς γνωσθήσεται τό λαλούμενον; ἔσεσθε γάρ εἰς ἀέρα λαλοῦντες» (Α' Κορ. 14, 9-10), **ἀκουστικά**, εὐηχος, **αἰσθητικά**, καλλιεπής, **λεκτικά**, ἀκριβολόγος, **ψυχολογικά**, εὐστοχος, εὐθυβόλος, **ἠθικά**, συνεπής, **κοινωνιολογικά**, ἐκσυγχρονισμένος, **φιλοσοφικά**, στοχαστικός, **μεταφυσικά**, Χριστιανικός, **παιδευτικά**, ὁμολόγος μέ τά ὄντολογικά αἰτήματα τῆς ψυχῆς τῶν παιδευομένων.

Ἐπίσης ὁ παιδαγωγός Πλάτων εἶναι, ἐν προκειμένῳ, σαφῆς καί κατηγορηματικός: Οἱ παιδαγωγοί, «οἱ ἐγκύμονες κατά τήν ψυχὴν» (Συμπ. 208 ε), «ἐν ταῖς ψυχαῖς κυοῦσιν, ἃ ψυχῇ προσήκει καί κυῆσαι καί τεκεῖν» (Συμπ. 109 b), ὁ δέ Ἀπόστολος Παῦλος, συμβουλεύοντας τό μαθητὴ του Τίτο, Ἐπίσκοπο Κρήτης, ὀριοθετεῖ τά πλαίσια, μέσα στά ὁποῖα ὀφείλει νά κινεῖται ὁ διδασκτικός του λόγος: «Σὺ δέ λάλει ἃ πρέπει τῇ ὑγιαινούσῃ διδασκαλίᾳ» (Τιτ. 2, 1).

Μέ ἕνα λόγο: Ὁ λόγος τοῦ δασκάλου εἶναι ἀηδονόφωνος, ὅταν εἶναι μεστός νοημάτων καί βιωμάτων, ὅταν εἶναι «ἄλατι ἠρτυμένος» (Κολ. 4, 6).

Ἐπίσης ὁ **χρόνος**, πού θά πλαστουρηθεῖ τό «κόκκινο ρόδο», κατά τή «συνταγή», **πρέπει νά εἶναι νυχτερινός καί ὄχι ἡμερήσιος**. Ἡ δημιουργία τοῦ «ρόδου» πρέπει νά συντελεσθεῖ τὴν ὥρα τῆς ἀμφιλύκης· τὴν ὥρα, πού ἡ φύση ἐποπτεύεται ἀπὸ τίς μελιχρῆς ἀνταύγειες τῆς σελήνης.

Ἐπίσης ὁ Oscar Wilde ἐπέλεξε, ὡς χρόνο, τὴν ὥρα τοῦ **ἀπόβραδου**, γιὰ νά ἱκανοποιήσει, **ἴσως**, τίς ρομαντικές ἀνάγκες τῆς ποιητικῆς του ψυχῆς, ἢ, **πιθανόν**, λόγω τῆς ἐξοικειώσεώς του, περισσότερο, μέ τίς γκρίζες ὀψεις τῆς ζωῆς, ἀπ' ὅ,τι μέ τίς φωτεινῆς καί χαρούμενες.

Πάντως, ὅπως κι ἂν ἔχει τό πρᾶγμα, ὁ **νυχτερινός χρόνος**, παιδαγωγικά ἀναγιγνωσκόμενος, εἶναι πλήρης νοήματος καί βαθύτατα συμβολικός.

Συγκεκριμένα: Ἡ δημιουργία, ἢ κάθε δημιουργία, **εἶναι πορεία ἀπὸ τὴν ἀνυπαρξία στήν ὑπαρξία, ἀπὸ τό σκοτάδι στό φῶς**.

Ὁ χρόνος, πού τό σύμπαν ἦλθε «ἐκ τοῦ μή ὄντος εἰς τό εἶναι», ἦταν **νυχτερινός**. Ὁ Μωυσῆς, εἰκονογραφῶντας τό σκηνικό τῆς δημιουργίας τοῦ σύμπαντος κόσμου καί εἰδικότερα τῆς γῆς, ἀναφέρει: «ἡ δέ γῆ ἦν ἀόρατος καί ἀκατασκεύαστος καί **σκότος** ἐπάνω τῆς ἀβύσσου» (Γεν. 1, 2). «Καί εἶπεν ὁ Θεός γενηθήτω φῶς· καί ἐγένετο φῶς» (Γεν. 1, 3). Τό «σκότος τῆς ἀβύσσου» προηγείται, χρονικά, τοῦ φωτός. Ἀλλά καί τό σκότος τῆς ψυχῆς προηγείται τοῦ αὐγασμοῦ τῆς. Προηγείται τό σκότος τῆς ἀπαιδευσίας καί ἔπεται τό φῶς τῆς παιδείας. Καί ὅταν ἡ ψυχὴ αὐγάζεται ἀπό τό φῶς τῆς Παιδείας, τότε, «σκότος οὐκ ἔσται ἐκεῖ» (Ἀποκ. 21, 25).

Ὁ χρόνος, λοιπόν, πού διανύει ὁ ἀπαιδευτος εἶναι νυχτερινός. Τό φῶς τῆς Παιδείας εἶναι ἐκεῖνο, πού διαλύει τό ζόφο καί τό γνόφο τοῦ συνειδησιακοῦ ὀρίζοντα. Διαλυόμενο τό συνειδησιακό ἔρεβος, ἀνατέλλει τό φῶς.

Ἡ πορεία αὐτῆ τῆς ψυχῆς, ἀπ' τό σκοτάδι στό φῶς, εἰκονογραφεῖται καί στό μῦθο τοῦ «Σπηλαίου» τῆς πλατωνικῆς “Πολιτείας”. Πρὶν τό φῶς τῆς παιδείας αὐγάσει τίς ψυχές τῶν δεσμοτῶν τοῦ Σπηλαίου, αὐτοὶ διατελοῦσαν στό σκοτάδι τῆς ἀπαιδευσίας καί ἐκλάμβαναν τά φανταστικά ὄντα ὡς πραγματικά.

Ἡ παιδεία τῆς ψυχῆς, κατὰ τόν Πλάτωνα, εἶναι «περιαγωγή» (στροφή) «ἐκ νυχτερινῆς τινος ἡμέρας εἰς ἀληθινήν» (Πολιτ. 521 c). Ὅταν ὁμως πραγματοποιηθεῖ ἡ «περιαγωγή», τότε, ἡ ψυχὴ ἐγκαταλείπει τήν «σπηλαιώδη οἴκησιν» (Πλ. Πολιτ. 514 α) τῆς ἀπαιδευσίας καί πορεύεται «ἐκ τοῦ σκοτώδους πρὸς τό φανόν» (Πλ. Πολιτ. 518 c).

Τήν ἴδια πορεία τῆς ψυχῆς ἐπισημαίνει καί ὁ Ἄπ. Παῦλος: «ἡ νύξ προέκοψεν, ἡ δέ ἡμέρα ἤγγικεν» (Ρωμ. 13, 2). Ἡ πνευματική καί ἠθική σκοτομήνη τῆς ψυχῆς προηγείται τοῦ φωτισμοῦ τῆς. Ἡ νύχτα τῆς ψυχῆς διαλύεται, ὅταν ἀνατέλλει τό πνευματικό φῶς.

Ὁ Νίτσε, στό ποίημά του, πού ἀφορᾷ στήν αἰωνιότητα, ἐρωτᾷ: «Τί λένε τά βαθειά μεσάνυχτα;» Ὁ βαθυνούστατος στοχαστής Χρῆστος Μαλεβίτσης, σχολιάζοντας τή νιτσεϊκὴ αὐτὴ ρήση, γνωμοδοτεῖ: «Τό ξεκίνημα εἶναι ἀπὸ τὴ νύχτα, τὴ νύχτα τοῦ κόσμου, τὴ νύχτα τῆς συνείδησης. Τὴ νύχτα, κατὰ τὴν ὁποία τά πάντα ὑπνώπτουν» (Ἰδέ Χρ. Μαλεβίτση: “Ἡ ζωὴ καί τό πνεῦμα”, σελ. 88).

Συμπέρασμα: Ἡ «συνταγή» τῆς τριανταφυλλιᾶς, στήν παιδαγωγική τῆς ἀνάγνωση, ἀπαιτεῖ ὁ χρόνος τῆς πλαστοουργίας τοῦ «ρόδου» νά εἶναι **νυχτερινός**, γιατί αὐτὴ εἶναι, νομοτελειακά, ἡ πορεία κάθε δημιουργίας. Τά πλάσματα τοῦ ἀνθρώπου καί τά δημιουργήματα τῆς παιδείας του ἔρχονται ἀπὸ τό σκοτάδι τῆς ἀνυπαρξίας καί τῆς ἀφάνειας, στό φῶς τῆς ὑπαρξῆς καί τῆς ἐμφάνειας.

γ) Νοηματική ανάλυση και παιδαγωγικός υπομνηματισμός
του Τρίτου Έπεισοδίου

1. Νοηματική ανάλυση

Τό ἀηδόνι, χωρίς αναβολή ή χρονοτριβή, «τό ἴδιο βράδυ, μόλις τό φεγγάρι φάνηκε στόν οὐρανό», κατά τήν ἀφήγηση τοῦ μύθου, ἔχοντας ἔκτυπες, στή συνείδησή του, καί εὐηχες, στήν ἀκοή του, τίς προδιαγραφές τῆς ἐπώδυνης «συνταγῆς» καί προειλημμένη τήν ἀπόφαση τῆς θυσίας, πέταξε, στόν ὀρισθέντα τόπο, γιά νά πλαστοουργήσει καί νά χρωματουργήσει, μέ τό αἷμα του, τό «κόκκινο ρόδο».

Τό ἐπώδυνο τελετουργικό ἀρχίζει. Τό ἀηδόνι πιέζει τήν τρυφερή καί εὐαίσθητη καρδιά του, πάνω στά ἄκαμπτα καί φαρμακερά ἀγκάθια τῆς τριανταφυλλιᾶς. Ἡ αἰμομετάγγιση ἄρχισε καί ὁ πόνος, πού κέντριζε τά φυλλοκάρδια του, εἶναι ἀνείκαστος καί τρίςβαθος. Τό ἀηδόνι ὁμως ὑπομένει, καρτερικά, τήν ἀνείπωτη ὀδύνη του. Κακοπαθεῖ, ἀλλά δέ θρηνολογεῖ· ὀδυνᾶται, ἀλλά δέν κάμπτεται· σπαρταράει, ἀλλά δέ διαμαρτύρεται. Στόν τόπο τοῦ μαρτυρίου του, οὔτε βόγγος, οὔτε οἰμωγή, οὔτε ὀλολυγμός ἀκούεται. Κανένα «ᾠμέ» τῆς ἀρχαίας τραγωδίας δέν «ἐκστομίζεται». Ἀντίθετα, μάλιστα, ἡ κακοπάθεια φτερώνει καί πυρακτώνει τήν ψυχή του, καί ἀντί γόνων καί ὀδυρμῶν, ἀκούεται τό γλυκόφθογγο κελάδημά του. Κι ὅσο ὁ πόνος κορυφώνεται, τόσο τό ἀηδονολάλημα γίνεται μελωδικότερο καί βακχικότερο, γιατί εἶναι «σύνθεση», ἀφιερωμένη, ἐξαιρετικά, **στήν ἀγάπη, στόν ἔρωτα καί τή δημιουργία**. Τό ὄραμα τοῦ τελειοποιημένου «ρόδου», ἡ χαρὰ τῆς ἐπικείμενης δημιουργίας εἶναι τό παυσίπονο καί τό καταπραΰντικό, πού «γλυκαίνει» τόν πόνο καί μετριάζει τήν ὀδύνη του.

Καθώς τό τελετουργικό τῆς αὐτοθυσίας τοῦ ἀηδονιοῦ προχωρεῖ, ἡ αἰμοδοσία του ἀρχίζει ν' «ἀνθοφορεῖ» καί νά «καρπίζει»: Σέ ὑψικόρυφο καί περίοπτο κλωνάρι τῆς τριανταφυλλιᾶς πρόβαλε ἕνα μόνρφωμα ρόδου, ἰσχνό, ἀναιμικό καί ἄχρωμο. Τό πρόπλασμα ὁμως αὐτό δέν ἦταν τό ζητούμενο. Τό ρόδο, πού ἀπαιτεῖ ἡ ἀγαπημένη του, πρέπει νά εἶναι ἄλικο, ὀλοπόρφυρο, κατακόκκινο. Γιά νά πάρει ὁμως τό ρόδο τό πορφυροῦν χρῶμα, χρειάζεται μεγαλύτερη «τροφοδοσία». Ἡ ποσολογία τοῦ μεταγχιζόμενου αἵματος πρέπει νά αὐξηθεῖ, ὥστε τό ἀναιμικό μόνρφωμα τοῦ ρόδου νά «ἐνδυθεῖ» τήν αἰγλήεσσα πορφυρῆ «ἐσθήτα» του. Καί τότε τό ἀηδόνι δέχτηκε, ἀπό τήν τριανταφυλλιά, ἕνα δεύτερο, ἐπιτακτικότερο πρόσταγμα, πού πρέπει, μάλιστα, νά ἐκτελεσθεῖ, ἐπειγόντως, καί σέ τακτό χρονικό διάστημα: «Σπρῶξε ἀκόμα τό ἀγκάθι μου στήν καρδιά σου, **γιατί θα ξημερώσει καί τό ρόδο θά μείνει ἀτελείωτο**» (Ἡ υπογράμμιση δική μου).

Τό ἀηδόνι, ἐπιστρατεύοντας τίς ἐναπομείνουσες ἐφεδρείες τῆς ψυχῆς του, «ἔβαλε τό ἀγκάθι, βαθιὰ - βαθιὰ, στήν καρδιά του». Ὁ πόνος τοῦ ἀηδονιοῦ κορυφώθηκε καί ἡ ψυχὴ του ἔφτασε στά ἔσχατα ὄρια τῆς ἀντοχῆς καί τῶν δυνατοτήτων της. Παρόλο, πού, γιά τό ἀηδόνι, «τό χρεῶν ἐπήρτηται» (Μάρκος Αὐρήλιος), δηλ. τό ἀναπότρεπτο κρέμεται πάνω του, παρόλο πού τό «τετέλεσθαι» ἐγγίζει, ὡστόσο τό ὠκύμορο καί δεινῶς ὀδυνώμενο ἀηδόνι δέν ἐγκαταλείπει τήν προσπάθεια.

Τό ρόδο πρέπει νά τελειοποιηθεῖ, νά βαφεῖ κόκκινο. Ἐάν μείνει ἰσχνό καί ἀναιμικό, δέν ἀνταποκρίνεται στό αἶτημα τῆς ἐρωμένης του, οὔτε ἀντιπροσωπεύει τήν ἀπαρτισμένη δημιουργία. Ἐάν δέ γίνει «ὁμοιόχρωμο» μέ τόν ἔρωτα, τότε, δέ θά εἶναι οὔτε ἐρωτογενές δημιούργημα, οὔτε ὁ δημιουργός του, ἐρωτόφωτος. Καί τό ρόδο ἐγινε **ὀλοπόρφυρο μόρφωμα**, ὅταν ὁ πόνος καί ἡ ἀγάπη κορυφώθηκαν, ὅταν τό αἷμα ἔρρευσε, ἀφειδώλευτα.

Ἔτσι, **τό αἷμα** τοῦ ἀηδονιοῦ **μετουσιώθηκε σέ πνεῦμα καί ἡ θυσία σέ δημιουργία**.

Τό «κόκκινο ρόδο», καρπός **τῆς ἀγάπης καί τοῦ ἔρωτα, τοῦ πόνου καί τῆς θυσίας**, ἦταν πιά μιὰ **ὄρατή, θάλλουσα καί μυροβολοῦσα** ὄντοτητα.

Ἐκεῖνη τή στιγμή ἀκούσθηκε καί πάλι ἡ φωνή τῆς τριανταφυλλιᾶς. Τούτη ὁμως τή φορά, **θριαμβολογοῦσα καί ὄχι προστάζουσα**: «Ἰδές, ἰδές, τώρα ἐτελειοποιήθηκε τό ρόδο». Ὅμως τό θριαμβικό καί εὐφρόσυνο αὐτό μήνυμα δέν ἔφθασε ποτέ στόν ἀποδέκτη του, γιατί τό ἀηδόνι «βρίσκονταν νεκρό κάτω στήν πρασινάδα, μέ τό ἀγκάθι στήν καρδιά».

Ὁ τεχνουργός καί χρωματουργός τοῦ ρόδου, τό καλλικέλαδο καί ὠκύπτερο ἀηδόνι, πρίν ἐκπνεύσει, **ἀποχαιρέτησε** τό ἐνδιαίτημά του, τό Μέγαρο τῶν μουσικῶν του συναυλιῶν, τόν κῆπο, **εὐγνωμόνησε** τήν λογχίσασα τά φυλλοκάρδια του τριανταφυλλιά, γιατί συνήργησε στή δημιουργία τοῦ ρόδου καί συντέλεσε, ὥστε νά δικαιωθεῖ καί νά θριαμβεύσει ὁ ἔρωτας, **καλοτύχησε καί ευδαιμόνησε** τόν, ἔστω καί ἀπόντα, νέο, γιατί ἡ ψυχὴ του ἀξιώθηκε νά γίνει τροφός καί ἐκφραστής τοῦ ἔρωτα, πού, κατά τόν Πλάτωνα, εἶναι θεία δωρεά: «Ὁ ἐρῶν ἐνθεός ἐστι» (Συμπ. 180 b).

Κι ὅλα αὐτά ἀποδόθηκαν μέ ἓνα «ἄτακτο πλατάγιασμα τῶν μικρῶν του φτερῶν». Τό ἀηδόνι ἔφυγε ἀπό τή ζωὴ **δικαιωμένο**, φορῶντας τό φωτοστέφανο τοῦ **ἐρωτόφωτου πλάστη** καί τοῦ **ἀληθινοῦ δημιουργοῦ**.

2. Παιδαγωγικός υπομνηματισμός του Τρίτου Ἐπεισοδίου

Τό Τρίτο Ἐπεισόδιο, κοιταγμένο ἀπό τήν ὀπτική τῆς Παιδαγωγίας, εἶναι καί αὐτό ἔμφορτο ἀπό βαρυσήμαντες παιδαγωγικές θέσεις καί ἐπισημάνσεις. Ἀπ' αὐτές, θά ὑπομνηματίσω **τρεις**, πού ἐκτιμῶ ὅτι εἶναι οἱ

Πρεβεζάνικα Χρονικά

σπουδαιότερες, αφήνοντας τίς λοιπές στην έταστική διάθεση του ίχνηλάτη αναγνώστη:

α) Ένας από τούς όρους της «συνταγής» της τριανταφυλλιᾶς ήταν: «όλη τή νύχτα πρέπει νά τραγουδήσεις». Τό άηδόνι όφείλει **νά αίμοδοτεῖ καί νά τραγουδά**, άκατάπαυστα, καθόλη τή χρονική διάρκεια, πού απαιτείται, για τήν πλαστουργία καί χρωματουργία του ρόδου.

Ό πόνος καί τό άηδονολάλημα πρέπει νά έχουν ισόχρονη διάρκεια καί ισοϋψη ένταση. Σέ καμμιά περίπτωση ό χρόνος του πόνου δέν πρέπει νά μειώσει τήν ώδική διάθεση του άηδονιοϋ.

Ό πόνος καί ό χρόνος πρέπει νά φιλιωθοϋν καί νά λειτουργήσουν σάν συνεταιροι.

Η συμπόρευση καί ή συνεκφορά του πόνου καί του χρόνου είναι γνωρίσματα και της Παιδαγωγίας. Ό δάσκαλος, **καθόλη τή διάρκεια της παιδευτικής του διακονίας**, χωρίς ύφεση καί κάμψη του παιδαγωγικού του ήμερου, όφείλει νά μοχθεῖ καί νά άγωνίζεται, μέ τό «τραγούδι» του διδακτικοϋ λόγου, για νά πλαστουργηθεῖ τό «ρόδο» της μόρφωσης τών μαθητών του.

Η λαχτάρα δημιουργίας **νέων μορφών**, όσο γίνεται πιό ολοκληρωμένων, πρέπει νά φλογίζει τήν ψυχή του δασκάλου, **ισοβίως**. Η διάθεσή του, για δημιουργία, δέν ακολουθεῖ, ποτέ, **πτωτική**, αλλά, πάντοτε, **άνοδική** πορεία. Οί συσσωρευμένες πικρίες καί οί ποικίλες άπογοητεύσεις του – πού είναι πολλές – δέν άδυνατίζουν τή διάθεσή του, για προσφορά καί δημιουργία, οϋτε καθιστοϋν ύποτονικό καί φθίνοντα τό ζήλο του. Ό δάσκαλος, επί 35 χρόνια, επιδεικνύει, σταθερά, **έφηβικό παιδαγωγικό φρόνημα**. Ό δάσκαλος όφείλει νά **νεάζει** καί νά **ήβᾶ**, παιδαγωγικά, παρόλο, πού τό βιολογικό του τόξο πορεύεται αντίστροφα.

Συνεπώς, όσοι παιδαγωγοί εκδηλώνουν συμπτώματα κάμψης καί παιδευτικοϋ «γεροντισμοϋ», αυτοί «παράγουν» ρόδα, «λευκά», άγίνωτα. Οί δάσκαλοι, πού νοσταλγοϋν τήν ώρα, πού τό «συνταξιοδοτικό» θά τούς επιτρέψει τήν **πρόωρη** καί **άτακτη** φυγή τους, από τήν ενεργό δράση, λές καί έχουν έγκλεισθεῖ σέ «θάλαμο άερίων»: οί παιδαγωγοί πού επείγονται νά εγκαταλείψουν τήν έπαλξη της έδρας καί νά έγγραφοϋν στή λίστα τών άπραγμόνων, αυτοί δέν «τραγουδοϋν όλη τή νύχτα» καί, συνεπώς, δέν έχουν καμμιά σχέση μέ τό **παιδαγωγικό «ύπόδειγμα»**, πού καταλείπει τό άηδόνι του μύθου.

β) Τό μόρφωμα του ρόδου, πού πρόβαλε, αρχικά, στους κλάδους της τριανταφυλλιᾶς, ήταν άτονο, αναιμικό, άγίνωτο.

Η αίμομετάγγιση, σέ ρυθμούς «κλεψύδρας» ή «ρελαντί», στάθηκε άναποτελεσματική. Τό πρόπλασμα όμως αυτό του ρόδου έπρεπε νά γίνει κόκκι-

νο. Για να ζωογονηθούν, λοιπόν, οι «παγωμένες φλέβες» της θυελλόπληκτης τριανταφυλλιάς, χρειαζόταν περισσότερο αίμα. Η μικρή ποσότητα αίματος δεν έπαρκοῦσε, για να δώσει τό ποθούμενο μόρφωμα, τοῦ κόκκινου ρόδου.

Τό ἴδιο ἰσχύει καί γιά τήν πλαστουργία τοῦ «κόκκινου ρόδου» τῆς μόρφωσης. Ἡ μορφοποίηση τοῦ ἔνδον κόσμου τοῦ ἀνθρώπου, ἔργο, ἐξόχως, δύσκολο καί δυσεπίτευκτο, ἀπαιτεῖ τή διάθεση ὄλων τῶν ψυχοπνευματικῶν δυνάμεων τοῦ δασκάλου.

Ἡ ἀνθρωποπλασία, ἀπό τή φύση τῆς, εἶναι ἀθλοθέτημα ἐπίπονο καί δύσκολο, πρῶτα, γιατί, κατά τόν Πλάτωνα, ἐνδογενῶς, «δύσκολόν ἐστι τό θρέμμα ἄνθρωπος» (Νόμοι 777 b), κι ἔπειτα, γιατί, ἐξωγενεῖς συνθήκες καί παράγοντες ἀνακόπτουν τήν ἀνθρωποπλασία. Οἱ γηγενεῖς ἀδυναμίες καί δυσπλασίες τῆς ψυχῆς, καθῶς καί οἱ ἀντιπαιδευτικές δυνάμεις, πού ἐνδημοῦν στόν κοινωνικό περίγυρο, περιορίζουν τά μορφωτικά ἀποτελέσματα ἢ ματαιώνουν τίς μορφογενετικές προσπάθειες τοῦ δασκάλου.

Οἱ ὑποτονικές, λοιπόν, προσπάθειες τοῦ δασκάλου δέν ὠριμάζουν, οὔτε χρωματίζουν τό «ρόδο» τῆς μόρφωσης, ὅπως ἡ μικρή, ἀρχικά, αἰμομετάγχιση τοῦ ἀηδονιοῦ ἔδωσε τό χλωμό καί ἄτονο ρόδο.

Σέ μιά κοινωνία, μάλιστα, ὅπως εἶναι ἡ δική μας, πού ἐπιπολάζει ἡ **ἐπιχρυσωμένη βαρβαρότητα**, ἡ μόρφωση, γιά νά ἐπιτευχθεῖ, χρειάζεται δασκάλους, μέ ἔκτακτη ψυχοπνευματική ἀρματωσιά καί πολυδύναμα ἐφεδρικά ἀποθέματα.

γ) Ἡ πλαστουργία τοῦ «κόκκινου ρόδου» ἦταν, ἀπό τήν τριανταφυλλιά, **χρονικά ὀριοθετημένη**. Ὁ χρόνος τῆς δημιουργίας καί χρωματουργίας τοῦ «ρόδου» δέν ἦταν ἀπεριόριστος, ἀλλά **τακτός καί ληξιπρόθεσμος**. Γι' αὐτό, ὅταν ἡ τριανταφυλλιά διαπίστωσε ὅτι ἀναλώθηκε μεγάλο διάστημα τοῦ διατιθέμενου χρόνου καί τό ρόδο ἦταν, ἀκόμη, ἀγίνωτο, πρόσταξε τό ἀηδόνι, λέγοντάς του: «Σπρῶξε πιό βαθειά τό ἀγκάθι μου στήν καρδιά σου, **γιατί θά ξημερώσει καί τό ρόδο θά μείνει ἀτελείωτο**». Τό ρόδο ἔπρεπε νά τελειοποιηθεῖ κατά τή διάρκεια τῆς συγκεκριμένης ἐκείνης νύχτας. Μέ τό «ξημέρωμα» θά χτυποῦσε τό καμπανάκι λήξης τῆς προσπάθειας.

Ὁ χρόνος τῆς παιδαγωγίας εἶναι κι αὐτός **τακτός καί ὀριοθετημένος**, ἀλλά καί οἱ ἡμέρες τῆς ζωῆς τοῦ μορφοῦμένου ἀνθρώπου **δέν εἶναι ἄπειρες, ἀλλά μετρημένες καί αὐτές**. Ὁ ἄνθρωπος ὀφείλει στό σύντομο διάστημα τῆς ζωῆς του, ἀλλά καί στό συντομότερο τῆς σχολικῆς περιόδου, νά πλαστουργήσει τό «ρόδο» τῆς μόρφωσής του. Καί, βέβαια, ἡ ὁποία μόρφωση ἐπιτευχθεῖ, αὐτή δέν μπορεῖ, ποτέ, νά εἶναι ὀλοκληρωμένη, θά ἀντιπροσωπεύει ὁμως τήν **ἀτέλεστη τελειότητα**, γιά τήν ὁποία ὀμιλεῖ ὁ Ἅγιος Ἰωάννης τῆς «Κλίμακος».

Πρεβεζάνικα Χρονικά

Συνεπῶς, σέ τακτό χρόνο, ὅσο διαρκεῖ ἡ σύντομη ζωή, πρέπει νά ολοκληρωθεῖ τό δυσκολότερο ἔργο, ἡ «ψυχῆς παιδεύσεις». Αὐτή ἡ ἀντινομία: **Τά δύσκολα ἔργα πρέπει νά γίνουν σέ σύντομο χρονικό διάστημα**, συνιστᾶ μία ἀπό τίς πιό τραγικές ὄψεις τῆς παιδαγωγίας καί τῆς ζωῆς.

Ἐφοῦ, λοιπόν, τό ἔργο τῆς μόρφωσης εἶναι «βιαστικό», κατεπεῖγον καί ληξιπρόθεσμο· ἀφοῦ «ἡ θλιβερή γραμμὴ τῶν σβυσμένων κερῶν γρήγορα μακραίνει καί τά σβυστά κερῶν γρήγορα πληθαίνουν» (Κ. Καβάφη “Κερῶν”), οἱ παιδευτικές προσπάθειες τῶν δασκάλων, τῆς Πολιτείας, ὡς παιδευτικοῦ θεσμοῦ καί τῶν λοιπῶν μορφωτικῶν παραγόντων, πρέπει νά εἶναι σύντομες, ὁμόρρυθμες καί ὁμόρροπες. Ὅταν ἄλλοι χτίζουν καί ἄλλοι κατεδαφίζουν, τό «ρόδο» τῆς μόρφωσης, εἶναι σίγουρο, ὅτι δέ θά ὠριμάσει ποτέ. Θά εἶναι, ἔσαεῖ, ἄτονο, καχεκτικό καί «σταφιδασμένο». Ἡ νωθρότητα, ἡ ἀβελτηρία καί ὁ ἐφησυχασμός, ροκανίζοντας τόν περιορισμένο χρόνο, ἐργάζονται σέ βάρος τῆς μόρφωσης καί καταδικάζουν τό «ρόδο» νά μείνει ἀτελές, ἄχρωμο καί ἄοσμο.

Πόσα, ἀλήθεια, «ρόδα» ἔμειναν «χλωμά» στά ἐκπαιδευτήριά μας, ἀλλά καί στόν κῆπο τῆς ζωῆς, ἐπειδή οἱ δάσκαλοι καί οἱ λοιποὶ παράγοντες τῆς ἀγωγῆς δέν ὑπολόγισαν **τό δύσκολο τῆς ἀγωγῆς καί τό βραχυπρόθεσμο τῆς ζωῆς!**

Ἡ ἐντολή τῆς τριανταφυλλιᾶς πρὸς τό ἀηδόνι: «Σπρῶξε πιό βαθειά τό ἀγκάθι μου στό στήθος σου, γιατί θά ξημερώσει καί τό ρόδο θά μείνει ἀτελείωτο», πρέπει νά σταθεῖ, γιά τήν Παιδαγωγία καί τή Μαθητεία, **καταστατική ἀρχή καί ἀφυπνιστική «ἀλογόμυγα».**

***

Δέν μπορῶ νά ξέρω ἂν ἡ παιδαγωγική ἀνάγνωση τοῦ “Χειμωνιάτικου ρόδου”, πού ἐπιχείρησα, ἦταν **οὐσιαστική** καί **εὐθυβόλος**. Ἐκεῖνο ὅμως, πού γνωρίζω, εἶναι ὅτι τό ἐγχείρημα αὐτό **δέν εἶναι πλήρες**, γιατί πρόκειται γιά κείμενο, ἔμφορτο ἀπό ἀνθρωπολογικούς, πολιτικοκοινωνικούς καί παιδαγωγικούς συμβολισμούς, πού δέν ἐξαντλοῦνται στά πλαίσια μιᾶς, ἔστω καί σχοινοτενοῦς, ἐργασίας, ὅπως εἶναι ἡ παρούσα.

Ἄμποτε, ἄλλοι εἰδικότεροι, μέ ἐπαρκέστερη ἐρμηνευτική διαίσθηση, μέ πιό ἔμπειρη καί γυμνασμένη διεισδυτικὴ ματιά, ὅπως εἶναι οἱ θεράποντες τῆς Παιδαγωγικῆς Ἐπιστήμης, στά παιδαγωγικά τμήματα τῶν Α.Ε.Ι., νά ἀσχοληθοῦν, συστηματικότερα καί ἐμβριθέστερα, μέ τό «χειμωνιάτικο ρόδο» τοῦ Oscar Wilde, γιατί, ἐκτιμῶ, ὅτι ἐμπεριέχει **ἀνεξάντλητα παιδαγωγικά, κοινωνικά καί φιλοσοφικά «κοιτάσματα».** Ἡ δημοσιοποίηση αὐτοῦ τοῦ κεκρυμμένου ἀμμητοῦ, **θά ἐπαυξήσει τούς προβληματισμούς τῶν δασκάλων καί θά προαγάγει τήν ἐπιστήμη τῆς Παιδαγωγικῆς Ἀνθρωπολογίας.**